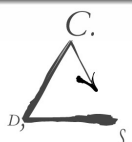

**SYTUACJA INSTYTUCJI RYNKU PRACY
POWIATU TARNOBRZESKIEGO
W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ
SPOŁECZNO - GOSPODARCZYCH**

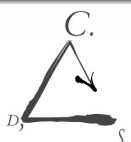
Podkarpacki Portal Pracy

Spis treści:

Wprowadzenie	3
Tło i główne założenia projektu „Podkarpacki Portal Pracy”	3
Cel powstania i charakter raportu.....	4
Struktura raportu	5
I. Charakterystyka lokalnego rynku pracy w kontekście uwarunkowań społeczno - gospodarczych ...	10
1.1. Uwarunkowania powiatowego rynku pracy	10
1.1.1 Krótka charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu	10
1.1.2 Powiat w liczbach – podstawowe dane statystyczne.....	20
1.2. Sytuacja powiatowego rynku pracy w opinii ekspertów.....	21
II. Diagnoza sytuacji instytucji rynku pracy działających w powiecie.....	25
2.1. Instytucje rynku pracy w statystykach	25
2.2. Charakterystyka najistotniejszych instytucji rynku pracy powiatu	26
Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu.....	26
Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR).....	26
Grupa Doradcza TAURIDA	27
Ochotniczy Hufiec Pracy w Tarnobrzegu (OHP)	27
Centrum Edukacji i Pracy Ochotniczego Hufca Pracy w Tarnobrzegu (CEiP OHP)	28
Instytut Wspierania Rozwoju Oświaty	29
Centrum Kształcenia Praktycznego w Tarnobrzegu	29
Tarnobrzaska Izba Przemysłowo-Handlowa.....	30
2.3. Uwarunkowania funkcjonowania instytucji rynku pracy w opinii ich przedstawicieli.....	30
Spis źródeł	35

WPROWADZENIE

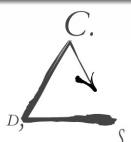
Niniejszy raport powstał w wyniku analizy danych zastanych oraz serii wywiadów pogłębionych przeprowadzanych w poszczególnych powiatach Podkarpacia z lokalnymi ekspertami rynku pracy oraz przedstawicielami instytucji rynku pracy. Całość prac podjętych nad zebraniem informacji i przygotowaniem niniejszego raportu stanowiła element realizowanego przez Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. (CDS) projektu pn. „**Podkarpacki Portal Pracy**”, który współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Tło i główne założenia projektu „Podkarpacki Portal Pracy”

Idea projektu „Podkarpacki Portal Pracy” powstała w oparciu o wcześniejsze doświadczenia Centrum Doradztwa Strategicznego zdobyte podczas realizacji na terenie województwa podkarpackiego projektów: „Matryca Kurcmana – nowy instrument rynku pracy” oraz „Indeks Gotowości Rynkowej - nowy instrument monitorujący szansę na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa podkarpackiego (IGR)”. Z doświadczeń tych wynikało, że poziom upowszechnienia informacji nt. usług rynku pracy i oferujących je instytucji jest w województwie podkarpackim zdecydowanie niewystarczający. W odpowiedzi na zdiagnozowane w ten sposób potrzeby powstała koncepcja projektu „Podkarpacki Portal Pracy”, którego główny cel stanowi zapewnienie osobom pozostającym bez zatrudnienia jak i poszukującym pracy całościowej i łatwo dostępnej informacji o usługach rynku pracy na poziomie regionalnym oraz powiatowym. Informacja ta zgromadzona i udostępniona będzie w formie ogólnodostępnego, regionalnego portalu internetowego zamieszczonego pod adresem www.praca-podkarpackie.pl. (Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w momencie powstawania niniejszego raportu Podkarpacki Portal Pracy stanowił już gotowe narzędzie, uruchomione i powszechnie dostępne od połowy kwietnia 2009 r.)

Całość projektu składa się z czterech głównych etapów, a bieżący raport jest efektem prac podjętych w ramach etapu II: diagnostyczno-analitycznego.

Etapy i główne zadania	Termin realizacji
Etap I – przygotowawczy	sierpień – listopad 2008 r.
Etap II – diagnostyczno – analityczny	wrzesień 2008 – kwiecień 2009
Etap III – budowa powiatowych systemów informacji o usługach i instrumentach rynku pracy	kwiecień – sierpień 2009
Etap IV – uruchomienie, upowszechnienie i promocja Podkarpackiego Portalu Pracy	kwiecień 2009 – luty 2010

Cel powstania i charakter raportu

Celem powstania raportu jest **diagnoza sytuacji instytucji rynku pracy powiatu tarnobrzeskiego w kontekście społeczno-gospodarczej specyfiki powiatu**, w tym w szczególności lokalnego rynku pracy. W ramach prac związanych z prowadzeniem badań w poszczególnych powiatach Podkarpacia, starano się również określić (w drodze indywidualnych wywiadów) jak powinien zostać skonstruowany Podkarpacki Portal Pracy, aby był narzędziem przydatnym i użytecznym dla podkarpackich instytucji rynku pracy.

Do opracowania wszystkich raportów dla 21 podkarpackich powiatów¹ posłużyły informacje, których pozyskanie opierało się o wykorzystanie czterech podstawowych sposobów gromadzenia danych, do których należały:

- analiza źródeł zastanych (w tym m.in. informacji pochodzących z Banku Danych Regionalnych GUS, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie oraz zasobów internetowych, w tym stron internetowych Starostw Powiatowych, Powiatowych Urzędów Pracy, Urzędów Miast i Gmin oraz poszczególnych instytucji rynku pracy)²;
- indywidualne wywiady pogłębione (IDI) przeprowadzone z 42 lokalnymi ekspertami rynku pracy – po dwa wywiady w powiecie³;
- indywidualne wywiady pogłębione (IDI) przeprowadzone z 85 przedstawicielami podkarpackich instytucji rynku pracy⁴;
- kontakt e-mailowy/telefoniczny z instytucjami rynku pracy w celu uzyskania informacji o działalności instytucji, niedostępnej w zasobach internetowych.

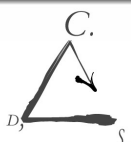
Podobny, choć mniej skoncentrowany na instytucjach rynku pracy, system gromadzenia danych zastosowano również w jednym ze zrealizowanych przez Centrum Doradztwa Strategicznego projektów pn. „Indeks Gotowości Rynkowej”. Jednym z czterech elementów tego projektu były badania podkarpackich instytucji rynku pracy, które uzupełniały obraz uzyskany na podstawie badań trzech obszarów: uczniów ponadgimnazjalnych szkół

¹ Doświadczenie Centrum Doradztwa Strategicznego pokazały, iż sensownym jest zastosowanie podejścia, w którym powiaty grodzkie, pomimo tego że administracyjnie stanowią odrębne jednostki, analizowane są łącznie z okalającymi je powiatami ziemskimi. Tylko bowiem w takim, komplementarnym ujęciu, uwidacznia się specyfika badanego obszaru, a potraktowanie wspomnianych powiatów ziemskich jako autonomiczne i niezależne od miejskiego centrum jednostki, byłoby zbyt dużym uproszczeniem ich skomplikowanej sytuacji i mogłoby przełożyć się w efekcie na nieodpowiadające rzeczywistości wyniki i wnioski.

² Szczegółowy wykaz wykorzystanych źródeł znajduje się w Spisie źródeł zamieszczonym na końcu niniejszego Raportu.

³ Wywiady te przeprowadzane były w okresie październik - listopad 2008 roku, zanim kryzys dotknął bezpośrednio polski rynek i gospodarkę. W związku z tym obraz poszczególnych powiatów mógł ulec od tego czasu pewnym zmianom.

⁴ Wywiady te przeprowadzane były od grudnia 2008 roku do marca 2009 roku, czyli w okresie, w którym kryzys gospodarczy pojawił się w Polsce. Rynki powiatów bardziej wrażliwe na kryzys ulegały wówczas intensywnym zmianom, informacje zatem pochodzące z wywiadów mogą dotyczyć specyficznego momentu w rozwoju lokalnego rynku.

zawodowych, pracodawców (w tym analizy ofert pracy) oraz ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. W związku z tym, że głównym obiektem zainteresowania we wspomnianym projekcie były szanse na pracę absolwentów podkarpackich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, analiza instytucji rynku pracy koncentrowała się w dużej mierze na działaniach skierowanych do młodych ludzi.

Niniejszy raport ujmuje sytuację instytucji rynku pracy w szerszym zakresie działalności oraz zakorzenia ją w specyficznej sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu. Informacja uzyskiwana od przedstawicieli instytucji rynku pracy jest również głębsza, bowiem oprócz wywiadów z lokalnymi ekspertami przeprowadzono również rozmowy z przedstawicielami instytucji rynku pracy, pozyskując także bardziej dogłębną, jakościową informację w bezpośrednim kontakcie mailowym i telefonicznym.

Podstawowa różnica pomiędzy analizami przeprowadzonymi w ramach tych dwóch projektów („Podkarpacki Portal Pracy” oraz „Indeks Gotowości Rynkowej”) tkwi jednakże w celu w jakim one powstały. Raport z badań instytucji rynku pracy przeprowadzonych w ramach projektu „Indeks Gotowości Rynkowej” dotyczył wszystkich 21 powiatów Podkarpacia⁵ razem, zawierał ilościowe ujęcie najważniejszych wymiarów analizy sytuacji instytucji rynku pracy, spięte w syntetyczny wskaźnik tzw. wskaźnik PIRP (wskaźnik potencjału instytucji rynku pracy) Jego celem głównym było zatem sprowadzenie zgromadzonych informacji do formy umożliwiającej porównanie poszczególnych powiatów na podstawie wystandardyzowanych kryteriów i niejako porangowanie ich według wpływu na sytuację absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych.

Niniejszy raport nastawiony jest natomiast na jakościową diagnozę oraz opis sytuacji instytucji rynku pracy i w przeciwieństwie do wspomnianych wyżej badań, celem nie jest tu standaryzacja i dokonywanie porównań między powiatami, a uchwycenie specyfiki powiatu i funkcjonujących w nim instytucji rynku pracy oraz wyróżników lokalnego rynku pracy i warunków w jakich instytucje te prowadzą swoją działalność.

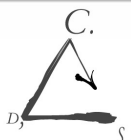
Wszystkie 21 raportów umieszczonych zostało na Podkarpackim Portalu Pracy, a zdobyte tą drogą informacje w dużym stopniu ukierunkowały proces tworzenia Portalu.

Struktura raportu

Raport składa się z dwóch głównych części: diagnozy ogólnej sytuacji rynku pracy w powiecie oraz opisu specyfiki funkcjonujących w nim instytucji rynku pracy. Obie te części składają się z rozdziałów bazujących na zróżnicowanych źródłach danych i ukazujących poszczególne aspekty zaobserwowanej sytuacji.

Szczegółową strukturę raportu prezentuje poniższy schemat.

⁵Liczba 21 powiatów dotyczy powiatów ziemskich, traktowanych łącznie z nakładającymi się na nie powiatami grodzkimi zgodnie z uzasadnieniem zawartym w przypisie nr 1.

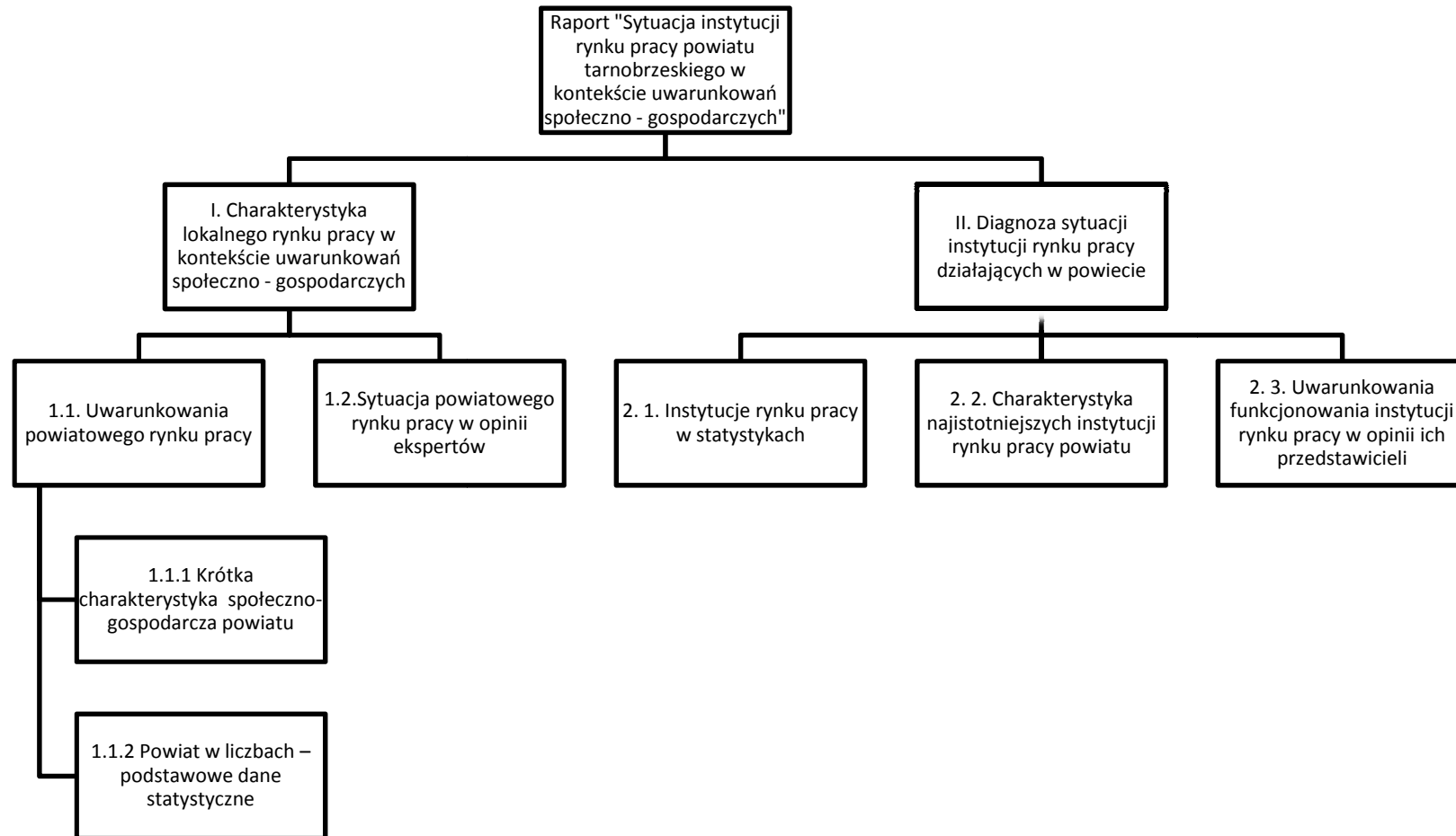
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany
przez Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

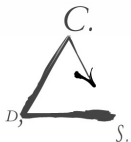
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Schemat 1. Struktura raportu.

Źródło: Opracowanie własne.

Realizator projektu:
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85
Terenowe biuro projektu:
35 – 068 Rzeszów, ul. Grunwaldzka 42/1, tel. (17) 779 84 88

www.cds.krakow.pl
www.praca-podkarpackie.pl

e-mail: ppp@cds.krakow.pl

Podkarpacki Portal Pracy

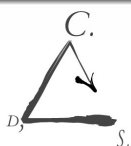

Poniżej wskazano kształt poszczególnych rozdziałów wchodzących w skład raportu.

Pierwsza część raportu pn. **Charakterystyka lokalnego rynku pracy w kontekście uwarunkowań społeczno – gospodarczych** prezentuje rozbudowany obraz powiatu wyłaniający się zarówno z podstawowych statystyk stanowiących wskaźniki sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru jaki i opinii ekspertów na temat sytuacji powiatowego rynku pracy. W przypadku rozdziału *1.1. Uwarunkowania powiatowego rynku pracy* główne źródło danych stanowi Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego, publikacje Głównego Urzędu Statystycznego, analizy przeprowadzone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie oraz strategiczne dokumenty rozwoju poszczególnych powiatów. Treści zawarte w tym rozdziale prezentują: dane fizyczne (m.in. umiejscowienie, powierzchnia), dane demograficzne (m.in. liczba ludności, gęstość zaludnienia, współczynnik feminizacji, przyrost naturalny, saldo migracji, struktura wieku mieszkańców), dane społeczne (m.in. struktura wykształcenia mieszkańców, aktywność obywatelska) oraz dane gospodarcze (m.in. struktura zatrudnienia, struktura podmiotów gospodarki narodowej, najważniejsi pracodawcy powiatu, stopa bezrobocia, struktura osób bezrobotnych ze względu na wiek, płeć, wykształcenie, długość czasu pozostawania bez pracy) itp. Dane statystyczne stanowią jednakże w tej części jedynie bazę do stworzenia swoistego skróconego profilu powiatu, który zawarty został w podrozdziale *1.1.1. Krótka charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu*. W celu stworzenia możliwości szybkiego zestawienia profili poszczególnych powiatów, najważniejsze dane statystyczne ujęto w formie tabeli pełniącej rolę „metryczki” powiatu. Stanowi ona część 1.1.2 niniejszego raportu pn. *Powiat w liczbach – podstawowe dane statystyczne*.

Z kolei rozdział *1.2. Sytuacja powiatowego rynku pracy w opinii ekspertów* zawiera podsumowanie wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z lokalnymi przedstawicielami rynku pracy i ma na celu uzupełnienie obrazu powiatu wyłaniającego się z danych statystycznych o opinie osób posiadających wiedzę ekspercką, zakorzenionych w lokalnym rynku, co pozwoliło uzyskać dostęp do informacji wykraczającej poza możliwości ujęcia statystycznego. Zrealizowane w tym celu wywiady obejmowały pięć głównych grup zagadnień takich jak:

- powiatowy rynek i gospodarka lokalna (aktualna sytuacja, punkty zwrotne i zmiany zachodzące na przestrzeni lat, silne i słabe strony, bariery rozwoju, wyróżniki powiatu, dominujące branże);
- potencjał zatrudnienia i poziom przedsiębiorczości mieszkańców (trendy w strukturze zatrudnienia, rola migracji zarobkowych, występowanie szarej strefy i in.);
- bezrobocie (grupy osób w najtrudniejszej sytuacji na lokalnym rynku pracy, typy kierowanych do nich działań, poziom motywacji osób pozostających bez pracy);
- kluczowe instytucje rynku pracy i doświadczenia współpracy (wskazanie instytucji najbardziej dostrzegalnych na powiatowym rynku, ich rola i pełnione funkcje,

- współpraca międzyinstytucjonalna w powiecie – doświadczenia i domeny podejmowania wspólnych działań);
- oferta usług rynku pracy w powiecie (trwałość rezultatów poszczególnych usług i instrumentów, identyfikacja braków w dostępnej ofercie, rola funduszy europejskich w działalności instytucji, adekwatność oferty w stosunku do potrzeb).

Druga część niniejszego raportu pn. Diagnoza sytuacji instytucji rynku pracy działających w powiecie koncentruje się na opisie sytuacji i działalności powiatowych instytucji rynku pracy. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na przyjętą w niniejszym opracowaniu definicję instytucji rynku pracy. Podstawowe kryterium rozumienia instytucji rynku pracy stanowi definicja przyjęta w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁶. Ponadto, do listy instytucji szkoleniowych (ujętych w ogólnopolskim Rejestrze Instytucji Szkoleniowych) dodano Zakłady Doskonalenia Zawodowego (Ośrodki Kształcenia Zawodowego), Centra Kształcenia Praktycznego, Centra Kształcenia Ustawicznego oraz Cechy Rzemiosł Różnych, które wprawdzie w zestawieniu tym nie figurowały, ale są niezwykle istotne dla powiatowych rynków szkoleń i pełnią w tym zakresie rolę właściwą dla instytucji rynku pracy.

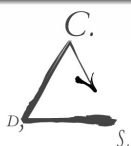
Zakres instytucji rynku pracy poszerzono również o instytucje i organizacje pozarządowe wpływające na rynek pracy, a nie figurujące w poszczególnych wykazach, a także Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, ze względu na zakres prowadzonej działalności oraz kontakt z osobami dotkniętymi problemem bezrobocia, do których przede wszystkim adresowany jest tworzony Portal. Ponadto, instytucje te w dobie funduszy europejskich często realizują projekty wykraczające poza ustawową działalność, przez co w rosnącym stopniu wpływają na lokalne rynki pracy.

Rozdział 2.1. *Instytucje rynku pracy w statystykach* stanowi wstępny, ogólny ogląd liczby i rodzajów występujących w powiecie instytucji. Poszczególne powszechnie dostępne zestawienia/rejestry instytucji zweryfikowano w oparciu o wiedzę lokalnych ekspertów, którzy wskazywali najaktywniejsze w powiecie organizacje oraz poprzez kontakt bezpośredni z poszczególnymi organizacjami.

Ze wskazanymi przez ekspertów najaktywniejszymi instytucjami rynku pracy nawiązano bezpośredni kontakt mailowy w celu uzyskania informacji dotyczących podejmowanej przez nie działalności. Uzyskane w ten sposób dane, rozbudowane o informacje pochodzące ze źródeł internetowych oraz wywiadów z przedstawicielami instytucji, posłużyły do stworzenia charakterystyki kluczowych w powiecie instytucji rynku pracy zawartej w rozdziale 2.2.

Z kolei ostatni rozdział raportu (rozdział 2.3.), dotyczący uwarunkowań funkcjonowania instytucji rynku pracy w powiecie, jest bezpośrednim efektem wywiadów przeprowadzonych

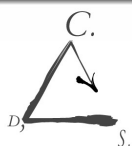
⁶ Dz.U. 2004 Nr 99 poz. 1001. Do instytucji rynku pracy zgodnie z artykułem 6 ustawy zalicza się: 1) publiczne służby zatrudnienia; 2) Ochotnicze Hufce Pracy; 3) agencje zatrudnienia; 4) instytucje szkoleniowe; 5) instytucje dialogu społecznego; 6) instytucje partnerstwa lokalnego.

z przedstawicielami instytucji rynku pracy województwa podkarpackiego. Ukazuje on działalność instytucji w kontekście wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań ich funkcjonowania. Wywiady te obejmowały następujące zagadnienia:

- zakres działalności instytucji (podstawowy obszar działalności, grupa odbiorców usług proponowanych przez instytucję, przemiany zachodzące w działalności instytucji na przestrzeni lat, realizowane przedsięwzięcia nowatorskie);
- wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania działalności (identyfikacja problemów w sferze zasobów, dostępność informacji nt. powiatowego rynku pracy, planowanie działań, czynniki sprzyjające i hamujące rozwój instytucji, główne źródła finansowania działalności, występowanie zjawiska konkurencji);
- współpraca międzyinstytucjonalna (w instytucji objętej wywiadem oraz obserwowalna w powiecie, idealny model współpracy);
- oczekiwania względem Podkarpackiego Portalu Pracy (najbardziej użyteczne funkcje, dodatkowe elementy jakie mogłyby być przydatne w pracy instytucji).

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

35 – 068 Rzeszów, ul. Grunwaldzka 42/1, tel. (17) 779 84 88

www.cds.krakow.pl

www.praca-podkarpackie.pl

e-mail: ppp@cds.krakow.pl

 Podkarpacki Portal Pracy

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEGO RYNKU PRACY W KONTEKŚCIE UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO - GOSPODARCZYCH

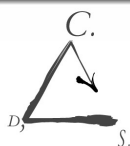
1.1. Uwarunkowania powiatowego rynku pracy

1.1.1 Krótka charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu

Rejon tarnobrzesci⁷ znajduje się na północnym zachodzie województwa, sąsiadując z powiatami: stalowowolskim, mieleckim oraz kolbuszowskim, a od strony zachodniej z województwem świętokrzyskim. Zajmuje on powierzchnię 606 km², a zatem ok. 3,4%⁸ powierzchni województwa. Miasto Tarnobrzeg z powierzchnią 85 km² jest drugim co do wielkości powiatem grodzkim, plasującym się za Rzeszowem (91,5 km²), a przed Przemyślem (44 km²) i Krosnem (43,5 km²). Z kolei powiat tarnobrzesci ziemski o wielkości 521 km² i liczbie ludności 53 643 jest jednym z trzech najmniejszych powiatów ziemskich w województwie podkarpackim.

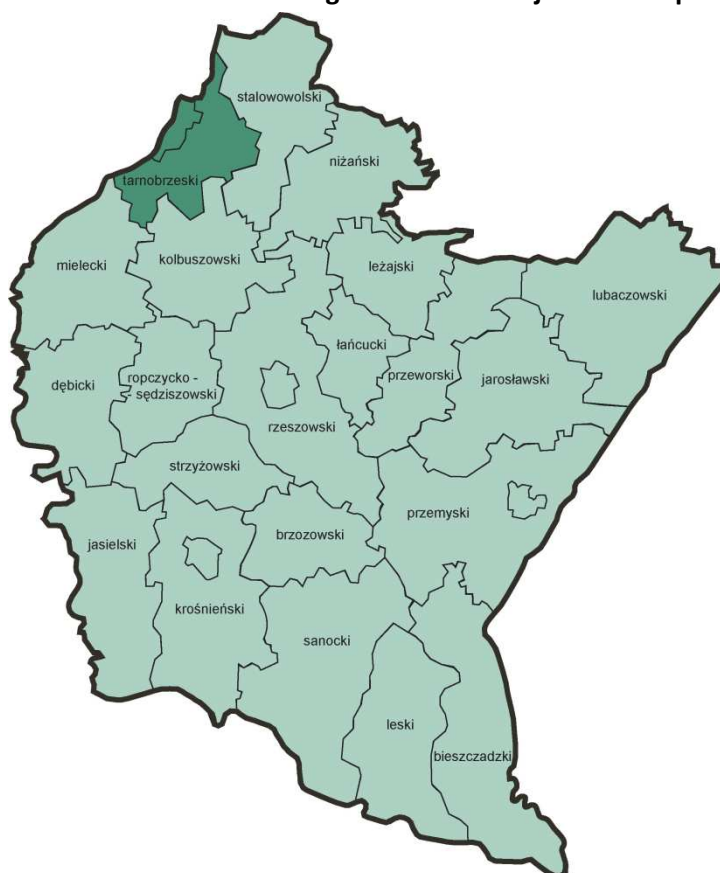
⁷ Zgodnie z założeniami przyjętymi na potrzeby niniejszego opracowania powiaty grodzkie rozpatrywane są łącznie z okalającymi je powiatami ziemskimi. W związku z tym termin rejon tarnobrzesci będzie tu określać powiat tarnobrzesci ziemski oraz Miasto Tarnobrzeg rozpatrywane razem.

⁸ Powiaty 2007, GUS, stan na 31.12.2006.

Mapa 1. Powiat tarnobrzeski ziemski i grodzki na tle województwa podkarpackiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Gęstość zaludnienia plasująca powiat tarnobrzeski ziemski pośrodku - między najmniej i najbardziej zaludnionymi powiatami regionu - wynosi 103 os./km². W powiecie grodzkim kształtuje się ona z kolei na poziomie 583 os./km² co stanowi zdecydowanie niższe zagęszczenie ludności niż w innych miastach na prawach powiatów (Rzeszów: 2 153 os./km², Przemyśl: 1 528 os./km², Krosno: 1 091 os./km²)⁹. Również pod względem stopnia feminizacji powiat nie odbiega od przeciętnej – liczba kobiet w umiarkowanym stopniu przewyższa liczbę mężczyzn, na 100 mężczyzn w powiecie ziemskim przypadają 103 kobiety, w mieście zaś 109 i różnica ta charakterystyczna jest dla linii wieś – miasto.

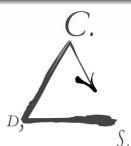
W 2007 roku przyrost naturalny¹⁰, zarówno w powiecie ziemskim jak i grodzkim, zbliżony był do średniej dla województwa (standaryzowany współczynnik rozpatrujący przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wyniósł dla województwa 1,5, dla powiatu ziemskiego 1,3, a grodzkiego 1,4)¹¹. Różnicę dało się jednak zaobserwować biorąc pod uwagę przyrost naturalny w pierwszym kwartale 2008 roku¹². Podczas gdy średnia dla województwa

⁹ Biuletyn statystyczny I kwartał 2008 roku, GUS, stan na 31.03.2008r.

¹⁰ Mierzone różnicą między urodzeniami żywymi, a liczbą zgonów w danym okresie, źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie. <http://www.stat.gov.pl/rzesz>

¹¹ Biuletyn statystyczny I kwartał 2008 roku, GUS.

¹² Biuletyn statystyczny II kwartał 2008 roku, GUS.

wyniosła zaledwie 0,3 powiat tarnobrzeski ziemski osiągnął wynik na poziomie 1, a Miasto Tarnobrzeg nawet 2,6, co w praktyce oznacza przewagę liczby urodzeń nad liczbą zgonów w wysokości 33. Trudno jednak stwierdzić czy jest to przejaw tendencji wzrostowej, zmiana sezonowa czy po prostu przypadkowa zmiana jaka zaszła w I kwartale 2008 roku. Jak widać na podstawie przytoczonych danych, w niewielkim stopniu, ale systematycznie, liczba ludności rejonu tarnobrzeskiego w wyniku ruchów naturalnych wzrasta. Z drugiej jednak strony, przyrost ten hamowany jest poprzez dość duży odpływ ludności w wyniku ruchów migracyjnych. Powiat tarnobrzeski ziemski plasuje się na 2 miejscu pod względem największego odpływu ludności na pobyt stały spośród wszystkich powiatów ziemskich w I kwartale 2008 roku (-4,43 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców)¹³. Miasta Tarnobrzeg dotyczył co prawda w analogicznym okresie dwukrotnie mniejszy odpływ (dokładnie -2,4 w przeliczeniu na tys. mieszkańców), jednak co ciekawe znacznie większy odsetek wszystkich migracji w mieście to migracje zagraniczne. Dla Miasta Tarnobrzeg aż 77% wszystkich odpływów ludności to wymeldowania na pobyt stały za granicą, w powiecie ziemskim analogiczny odsetek wynosi jedynie 33,3%. Taki stan rzeczy rodzi obawy o odpływ osób młodych, a w efekcie szybsze starzenie się społeczeństwa powiatu – warto więc przyjrzeć się jak aktualnie wygląda sytuacja powiatu w tym zakresie.

Pod względem struktury wiekowej populacji rejon tarnobrzeski nie odbiega w znaczący sposób od województwa – struktura wieku w podziale na kategorie wieku przedprodukcyjnego, produkcyjnego i poprodukcyjnego w większości analizowanych powiatów wygląda bardzo podobnie¹⁴. 63 - 65% mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym, ok. 1/5 osoby w wieku przedprodukcyjnym, pozostałe kilkanaście procent osoby w wieku poprodukcyjnym. Tzw. współczynnik obciążenia demograficznego¹⁵ wynosi w rejonie tarnobrzeskim 22,55 co jest wynikiem nieznacznie niższym niż średnia w województwie wynosząca 24,2.

Oprócz struktury wieku istotne wydaje się także spojrzenie na strukturę wykształcenia mieszkańców. Wg danych uzyskanych podczas Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku powiat tarnobrzeski ziemski wypada pod tym względem znacznie gorzej niż województwo – prawie 40% osób ma wykształcenie podstawowe lub niższe, podczas gdy wyższe lub policealne jedynie ok. 8% mieszkańców. Znacznie lepiej wypada natomiast powiat grodzki, w którym ponad 13% mieszkańców ma wykształcenie wyższe, co stanowi wynik najniższy spośród powiatów grodzkich w województwie. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym lub niższym jest tu co prawda aż 10 punktów procentowych niższy niż w całym województwie, nadal jednak osoby o takim wykształceniu stanowią ponad ¼ mieszkańców Tarnobrzega. Co trzecia osoba natomiast posiada wykształcenie średnie (w tym zawodowe).

¹³ Bank Danych Regionalnych GUS.

¹⁴ *Biuletyn statystyczny I kwartał 2008 roku*, GUS, stan na 31.12.2008 rok.

¹⁵ Obliczany jako liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

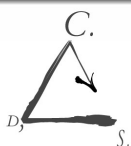
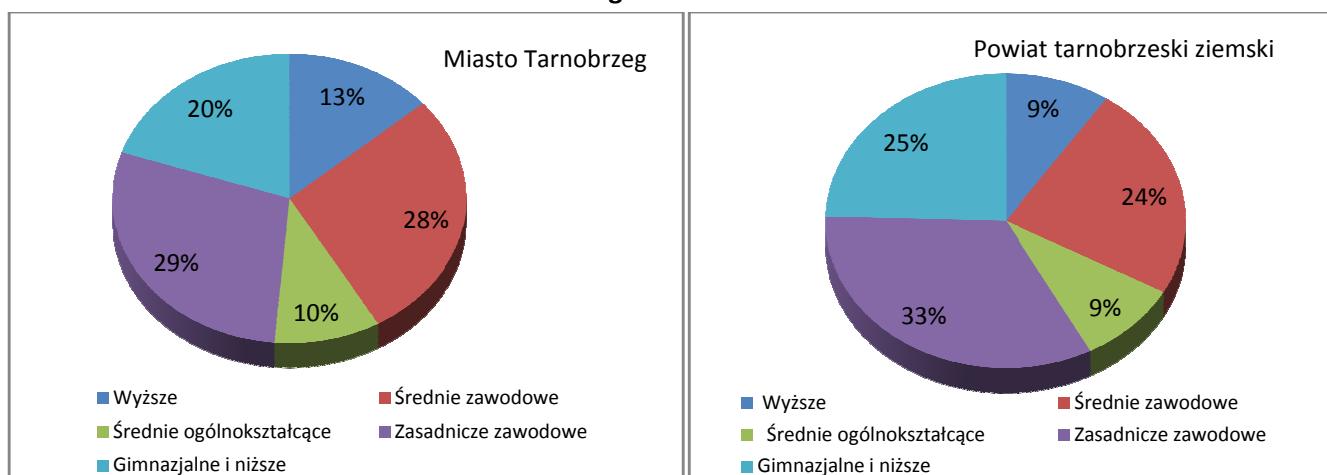

Tabela 1 Struktura wykształcenia w rejonie tarnobrzeskim.

	wyższe	policealne	średnie			zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	nieustalone
			razem	zawodowe	ogólnokształcące				
Powiat tarnobrzeski ziemski	5,81%	2,50%	24,55%	6,25%	18,30%	26,58%	36,58%	3,69%	0,29%
Powiat tarnobrzeski grodzki	13,11%	4,11%	33,59%	9,63%	23,96%	20,59%	22,73%	2,67%	3,20%
Województwo podkarpackie	8,46%	3,09%	27,56%	7,27%	20,29%	23,76%	31,99%	3,94%	1,21%

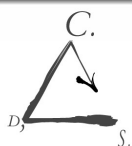
Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002.

Biorąc pod uwagę fakt, że prawie 2/3 bezrobotnych w województwie ma wykształcenie poniżej średniego można by oczekiwać wyższego bezrobocia w powiecie ziemskim, tam gdzie poziom wykształcenia jest nieco niższy niż w Tarnobrzegu. W obydwu jednak powiatach stopa bezrobocia wyniosła w czerwcu 2008 roku 12%¹⁶, różne są natomiast struktury wykształcenia bezrobotnych. Mimo iż w obydwu powiatach dominuje wśród bezrobotnych grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym to przewaga tych osób jest większa w powiecie ziemskim. W powiecie grodzkim natomiast większy jest odsetek osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem co wynika z zaprezentowanej w powyższej tabeli odmiennej struktury wykształcenia mieszkańców powiatu grodzkiego.

Wykres 1 Wykształcenie osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnobrzegu w czerwcu 2008.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

¹⁶ Biuletyn statystyczny II kwartał 2008 roku, GUS.

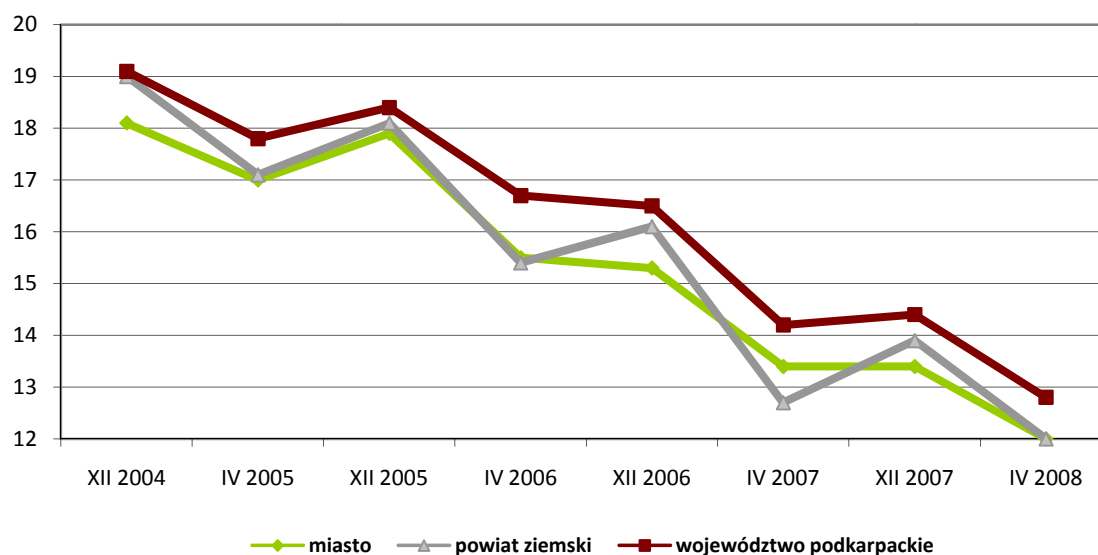

W czerwcu 2008 roku w powiecie ziemskim zarejestrowanych było 2 505 osób bezrobotnych, w powiecie grodzkim natomiast 2 353 osoby¹⁷ – stopa bezrobocia wyniosła w obydwu powiatach 12% co w zasadzie pokrywa się z średnią wojewódzką na poziomie 12,8% - i plasuje zarówno powiat ziemski jak i grodzki na 7 miejscu w województwie pod względem najniższej stopy bezrobocia. W przekroju historycznym jest to najniższa stopa bezrobocia w rejonie od grudnia 2004 roku kiedy wynosiła ona 19% w powiecie ziemskim i 18,1% w mieście Tarnobrzeg. Od tego czasu, poza sezonowymi skokami, stopa bezrobocia z miesiąca na miesiąc systematycznie spadała. Oprócz spadku stopy bezrobocia na przestrzeni ostatnich 4 lat widać także inną stałą tendencję - stopa bezrobocia w rejonie tarnobrzeskim jest zawsze nieco niższa niż w całym województwie. W stosunku do głównej tendencji spadkowej dostrzegalne są niewielkie odwróty w miesiącach zimowych – od grudnia do lutego następnego roku włącznie¹⁸, zwłaszcza w powiecie ziemskim. Co ciekawe, w miesiącach letnich, zwłaszcza w latach 2006/2007 stopa bezrobocia w powiecie ziemskim spadała poniżej tej z powiatu grodzkiego. Może wskazywać to na pewną sezonowość zatrudnienia występującą w powiecie ziemskim.

Zgodnie z główną tendencją, również przez pierwsze półrocze 2008 roku obserwowalny jest spadek stopy bezrobocia w rejonie. W stosunku do grudnia 2007 roku spadła ona w powiecie ziemskim o 1,9%, w mieście natomiast o 1,4%¹⁹.

Wykres 2 Dynamika stopy bezrobocia w powiatach tarnobrzeskim ziemskim, grodzkim oraz województwie podkarpackim.

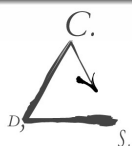

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu.

¹⁷ Analiza sytuacji bezrobotnych w województwie podkarpackim w I półroczu 2008 roku, WUP Rzeszów.

¹⁸ Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu.

¹⁹ Analiza sytuacji bezrobotnych w województwie podkarpackim w I półroczu 2008 roku, WUP Rzeszów.

Wśród 4 858 bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnobrzegu w czerwcu 2008 roku²⁰:

- 62,1% w powiecie grodzkim i 62% w powiecie ziemskim stanowiły kobiety;
- 78% osób bezrobotnych z powiatu ziemskiego to osoby zamieszkałe na wsi;
- 89,5% w powiecie grodzkim i 90% w powiecie ziemskim stanowiły osoby bez prawa do zasiłku;
- ok. 1/5 stanowiły osoby, które nie miały dotychczas żadnego doświadczenia zawodowego;
- ponad 1/3 wszystkich bezrobotnych w obu powiatach stanowiły osoby w wieku 25-34 lata, przy czym odsetek ten jest nieco wyższy w powiecie grodzkim (33,02% do 31,8% w powiecie ziemskim);
- osoby pomiędzy 18 a 34 rokiem życia stanowią 48,8% ogółu bezrobotnych w powiecie grodzkim oraz 51,5% wszystkim bezrobotnych w powiecie ziemskim;
- ponad 1/3 zarejestrowanych bezrobotnych pozostaje bez pracy dwa lata lub dłużej (powiat grodzki: 31,02%, powiat ziemski: 33,85%) co zbliża powiaty do średniej wojewódzkiej (35% bezrobotnych).

Ciekawym zjawiskiem jest dość duży „odpływ” bezrobotnych z rejestrów PUP odnotowany w I półroczu 2008 roku. Osoby, które weszły (część z nich być może ponownie) na rynek pracy w tym półroczu stanowią 64% bezrobotnych zarejestrowanych w grudniu 2007 roku. Z drugiej strony, odsetek bezrobotnych, którzy „napłynęli” w ciągu I półrocza 2008 roku w stosunku do ogółu bezrobotnych wynosi 58% w powiecie ziemskim oraz 59% w powiecie grodzkim²¹. Świadczy to o dość wysokim stopniu przepływu z grupy osób bezrobotnych do zatrudnionych i odwrotnie. Należałoby jednak skontrolować przyczyny „napływu” do grupy bezrobotnych, są one być może bowiem przejawem braku możliwości utrzymania nabytych niedawno stanowisk pracy. Pewnym wskaźnikiem wspierającym tę tezę może być bardzo wysoki odsetek ponownych rejestracji jako osoba bezrobotna, który w I półroczu 2008 roku wyniósł w województwie 78% ogółu rejestracji.

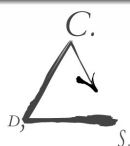
W I półroczu 2008 roku w rejonie tarnobrzesckim zarejestrowano 1 332 oferty pracy, w tym 762 w powiecie grodzkim oraz 570 w powiecie ziemskim. Dość duża była liczba osób bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy, która w powiecie grodzkim wyniosła 20 os./ofertę, w powiecie ziemskim nawet 30, podczas gdy średnia dla województwa wyniosła 26²². Największą szansę na znalezienie pracy w powiecie ziemskim w roku 2007, według analizy dokonanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu, mieli przedstawiciele zawodów takich jak: pośrednik ubezpieczeniowy, animator kultury, kierownik małych przedsiębiorstw w handlu hurtowym i detalicznym oraz budownictwie, a także sekretarka²³.

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ *Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie tarnobrzesckim w 2007r., Raport - II/Powiat ziemski/2007*, str. 18-19.

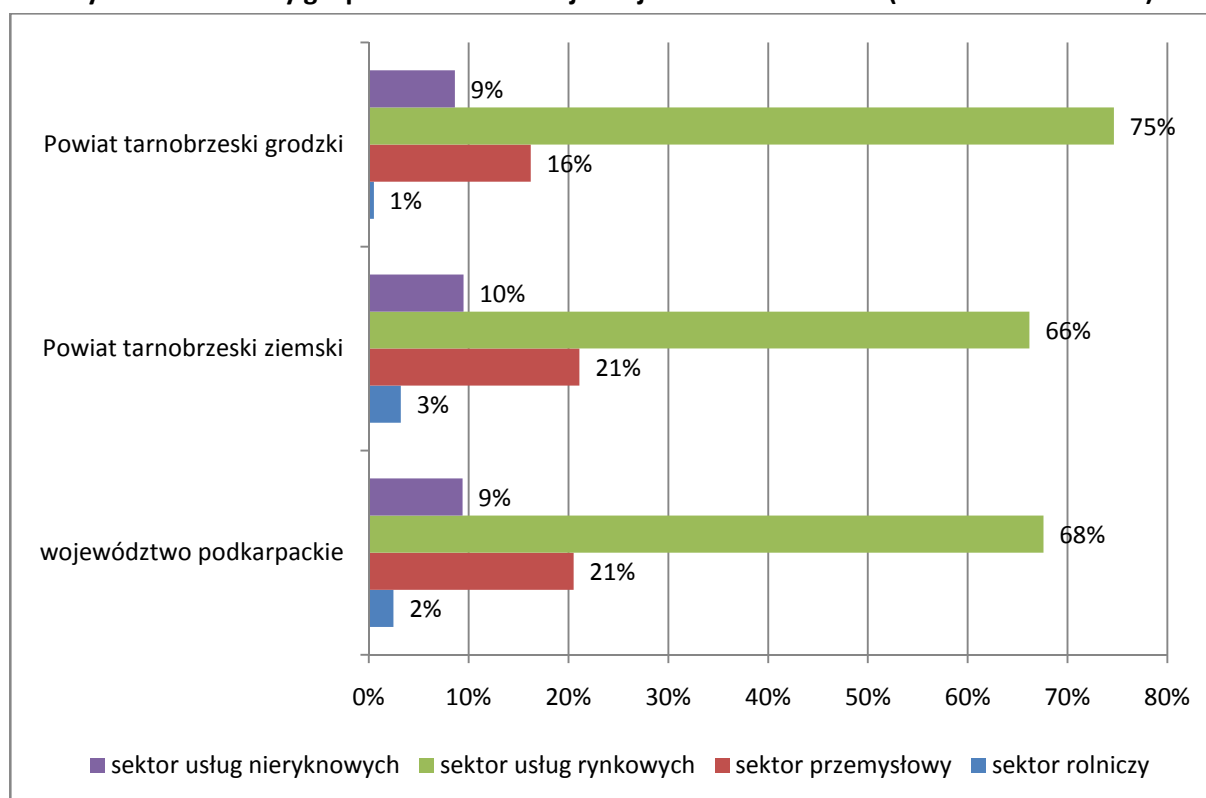

W powiecie grodzkim natomiast byli to: psycholodzy, programiści, operatorzy wprowadzania danych, kierownicy działów marketingu i sprzedaży, a także kierownicy małych przedsiębiorstw w handlu, budownictwie, gastronomii, hotelarstwie i turystyce²⁴.

Zawody, na które było największe zapotrzebowanie w roku 2007 w rejonie, odbiegają charakterem od tradycyjnego oblicza powiatu tarnobrzesciego. „Potencjał i struktura gospodarki powiatu kształtowała się w okresie II Rzeczypospolitej w warunkach realizacji programu COP oraz powojennej industrializacji, kiedy powstało szereg nowych, dużych zakładów przemysłowych.”²⁵ W związku z takim podłożem gospodarczym regionu, poszukiwanie reprezentantów zawodów związanych głównie z sektorem usługowym może zaskakiwać. Jednakże o charakterze gospodarki poszczególnych powiatów świadczy, w stopniu znacznie silniejszym, struktura podmiotów gospodarczych ze względu na sektor gospodarki oraz potencjał zatrudnienia w każdym z sektorów.

Wykres 3 Podmioty gospodarki narodowej w rejonie tarnobrzescim (stan na 31.XII 2006 r).

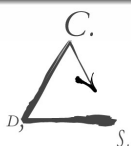

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Zgodnie z powyższym wykresem sektor usługowy (głównie usługi rynkowych) w 2006 r. zdecydowanie dominował pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej zarówno w powiecie ziemskim, jak i w mieście Tarnobrzegu. Widać również, że jest to tendencja typowa dla województwa podkarpackiego, która nieco silniej uwidacznia się w mieście

²⁴ Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie tarnobrzescim w 2007r., Raport - II/Powiat grodzki/2007, str.20.

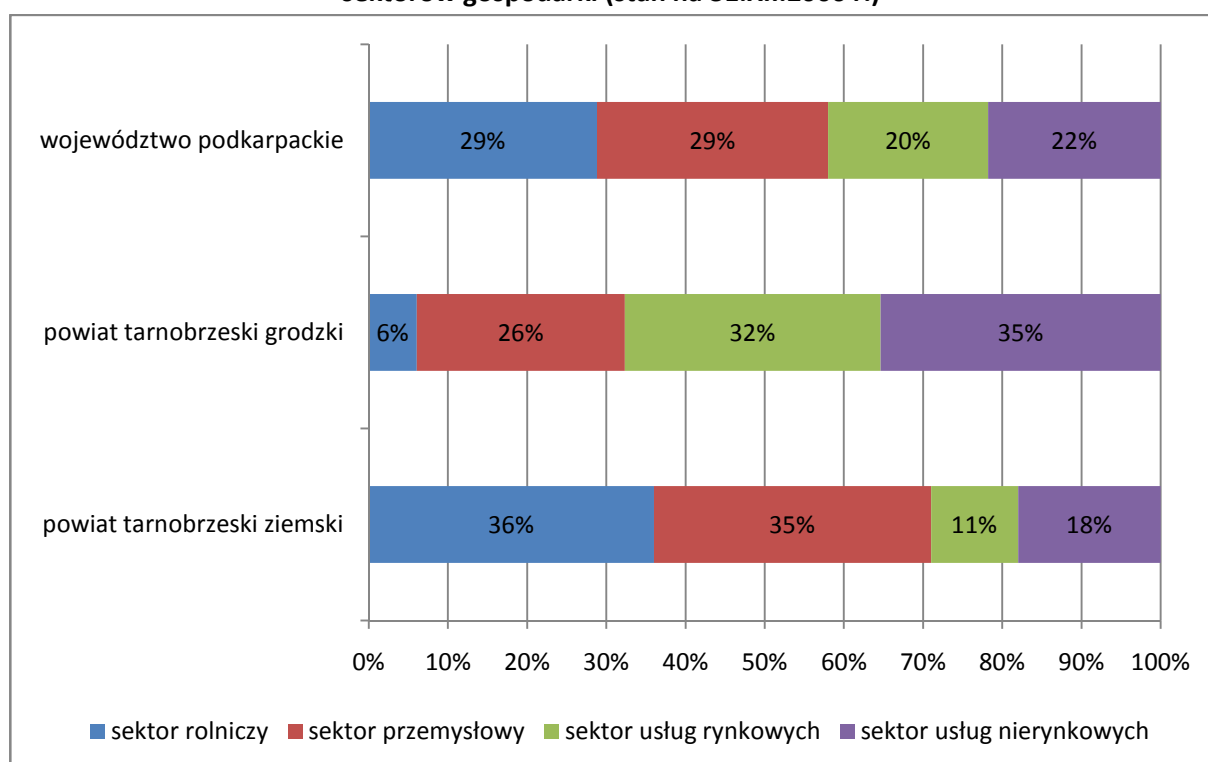
²⁵ Strategia Rozwoju Powiatu Tarnobrzesciego, str. 18.

Tarnobrzeg. Różny jest jednak potencjał zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarczych w rejonie tarnobrzeskim. Według danych GUS (stan z dnia 31.12.2006 roku²⁶) w powiecie ziemskim pod względem zatrudnienia zdecydowanie dominowały sektor rolniczy i sektor przemysłowy (w sektorach tych łącznie pracowało 71% zatrudnionych). Jest to nie tylko wynik nieco wyższy niż średni odsetek w województwie, ale również zaskakuje w porównaniu z liczbą podmiotów gospodarki narodowej działających w tym sektorze. Chociaż stanowiły one zaledwie 21% ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w powiecie ziemskim w przypadku sektora przemysłowego, oferują one zatrudnienie dla ponad 1/3 pracujących na lokalnym rynku pracy.

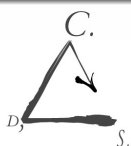
Wykres 4 Zatrudnienie w rejonie tarnobrzeskim oraz województwie podkarpackim według sektorów gospodarki (stan na 31.XII.2006 r.)

Źródło: Powiaty 2007, GUS.

Nieco inaczej sytuacja prezentuje się w powiecie grodzkim. Podmioty gospodarki narodowej działające w sektorze przemysłowym w Tarnobrzegu (powiecie grodzkim) stanowią ok. 16% wszystkich podmiotów, oferując przy tym zatrudnienie co czwartej osobie pracującej w mieście. Ta różnica występująca między ilością podmiotów, a oferowanymi przez nie miejscami pracy, jest zbliżona do tej różnicy w przypadku powiatu. Miasto Tarnobrzeg jest jednakże obszarem o charakterze zdecydowanie usługowym. Podmioty gospodarki narodowej działające w tym sektorze stanowią aż 75% wszystkich działających w Tarnobrzegu, oferując zatrudnienie 67-procentom zatrudnionych.

²⁶ Powiaty 2007, GUS, stan na 31.12.2007,.

Jak wynika zatem z przytoczonych wyżej informacji, charakter rejonu ulega przemianom, przy czym są to przemiany umiarkowanie dynamiczne wciąż bowiem, według dostępnych informacji, najistotniejsze przedsiębiorstwa umiejscowione w powiecie mają profil przemysłowy i zalicza się do nich:

- Przedsiębiorstwo Rekultywacji Terenów Górniczych i zakłady powstałe z postawionych w stan likwidacji Kopalń i Zakładów Przetwórczych Siarki „Siarkopol”-produkujące m.in. nawozy wieloskładnikowe, ziemie bielące, styropian, kriolit;
- Wytwórnię Sprzętu Komunikacyjnego Federal Mogul Gorzyce - producenta tłoków, sworzni, felg i odlewów z metali lekkich;
- Zakłady Metalowe „DEZAMET” S.A. w Nowej Dębie, wykonujące produkcję głównie dla potrzeb obronnych;
- Fabrykę Firanek „WISAN” S.A. w Skopaniu - producenta firanek i materiałów dekoracyjnych;
- Spółkę „UNIDEZ” Nowa Dęba - produkującą elementy urządzeń grzewczych;
- Zakład Czynników Energetycznych S.A. w Nowej Dębie - producenta energii cieplnej i wody mineralnej.

Warto także przyrzeć się pokrótce wysokości wynagrodzeń jakie oferują pracodawcy z terenu rejonu tarnobrzeskiego, stanowią one bowiem element oceny zarówno atrakcyjności jak i stopnia rozwoju gospodarki powiatu. Według danych GUS za 2006 rok przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie ziemskim wyniosło 2346,81 zł, w powiecie grodzkim natomiast jedynie 2065,43 zł i była to stawka niższa niż średnia dla województwa wynosząca 2179,57 zł. Na tle innych miast na prawach powiatu, Tarnobrzeg wypada jednak przeciętnie, średnie wynagrodzenie było tu w roku 2007 trochę wyższe niż w Krośnie gdzie wynosiło ono 1968,73 zł, niższe jednak niż w Przemyślu (2132,73 zł) i Rzeszowie (2522,57 zł).

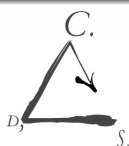
„Czynnikiem pozytywnie wpływającym na charakter powiatowego rynku pracy jest Tarnobrzeska Specjalna Strefa Ekonomiczna”²⁷, która utworzona została w 1997 roku. Strefą zarządza Agencja Rozwoju Przemysłu w Warszawie poprzez Oddział w Tarnobrzegu²⁸. Misją Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO- PARK WISŁOSAN jest „rozwój terenów przemysłowych, związanych z przemysłem siarkowym, maszynowym, obronnym i metalowym poprzez wykorzystanie w nowych dziedzinach działalności gospodarczej zasobów siły roboczej oraz rezerw w zakresie mediów energetycznych występujących w poszczególnych obszarach strefy”²⁹. Według danych Ministerstwa Gospodarki, stan na

²⁷ Raport z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim, opracowany w ramach projektu Indeks Gotowości Rynkowej, Kraków 2007, strona 656.

²⁸ W oparciu o informacje ze strony powiatu,

http://tarnobrzeski.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=123&Itemid=98

²⁹ W oparciu o informacje ze strony TSSE, <http://www.tsse.pl/pl/11/>

31 grudnia 2006r.³⁰, TSSE zajmowała wśród 14 istniejących w Polsce specjalnych stref ekonomicznych:

- 10 miejsce pod względem największych nakładów na promocję strefy;
- 4 miejsce pod względem najwyższych kwot zwolnienia od podatku z jakich skorzystali zarządzający specjalnymi strefami ekonomicznymi;
- 6 miejsce pod względem największych nakładów inwestycyjnych;
- 3 miejsce pod względem najwyższego poziomu zatrudnienia (w liczbach bezwzględnych);
- 3 miejsce pod względem największej liczby zezwoleń wydanych na prowadzenie działalności (88, najwyższa wartość dla strefy katowickiej 143).

W obrębie rejonu tarnobrzeskiego działają jednak jedynie dwie z 13 podstref tej strefy: podstrefa Tarnobrzeg oraz podstrefa Nowa Dęba.

Podstrefa Tarnobrzeg powstała na bazie tradycyjnej gospodarki, w której „dominujące znaczenie miała jedna gałąź przemysłu związanego z wydobywaniem i przetwórstwem siarki”³¹ Obecnie podstrefa rozciąga się na obszarze 119,81 ha i obejmuje rejon Machowa i Gorzyc, zapewniając zatrudnienie dla 1 191 osób (stan z dnia 30 czerwca 2008 roku)³². „Teren zabudowy przemysłowej Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki w Tarnobrzegu oraz Kopalni Siarki "Machów" zlokalizowany jest w odległości 1 km od drogi krajowej Warszawa - Rzeszów oraz przylega do drogi Mielec - Tarnobrzeg, natomiast rejon inwestycyjny Jeziórko położony jest w pobliżu Kopalni Otworowej Siarki w Jeziórku przy drodze Stalowa Wola - Tarnobrzeg.”³³

Ważne zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w podstrefie Tarnobrzeg posiada 14 przedsiębiorstw. Pośród preferowanych dziedzin produkcji w podstrefie Tarnobrzeg wyróżnia się:

- przemysł maszynowy i elektromaszynowy, produkcja aparatury chemicznej;
- przemysł chemii gospodarczej;
- przetwórstwo chemiczne na bazie siarki i kwasu siarkowego;
- przemysł petrochemiczny;
- produkcja nawozów sztucznych;
- produkcja materiałów budowlanych z wykorzystaniem materiałów poflotacyjnych;
- produkcja konstrukcji przemysłowych;
- produkcja betonów siarkowych dla budowy składowisk odpadów niebezpiecznych;
- przemysł tworzyw sztucznych;
- produkcja materiałów dla budownictwa;

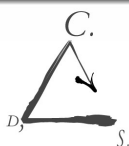
³⁰ Informacja o realizacji Ustawy o Specjalnych Strefach Ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2006 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2007 r.

³¹ W oparciu o informacje ze strony TSSE: <http://www.tsse.pl/pl/19/>

³² W oparciu o informacje ze strony TSSE:

http://www.tsse.pl/gfx/pl/opisy_moduly/74/215/tsse_info_30.06.2008.doc

³³ W oparciu o informacje ze strony TSSE: <http://www.tsse.pl/pl/19/>

- produkcja wyrobów dla motoryzacji - kooperanci finalnych wyrobów;
- przemysł metalowy.

Z kolei podstrefa Nowa Dęba o powierzchni 150,15 ha daje zatrudnienie 1 134 osobom³⁴. „W I kwartale 2004 roku dla inwestorów oddano kolejne tereny w miejscowości Przeworsk (3,6 ha), z bardzo dobrym połączeniem drogowym. W pobliżu w/w rejonów inwestycyjnych biegnie droga międzynarodowa E4 Zgorzelec - Przemyśl - Lwów oraz droga krajowa 835 Przeworsk – Lublin.”³⁵

W podstrefie Nowa Dęba „preferowane w strategii dywersyfikacji dominujących branż nowe sektory przemysłu to³⁶:

- przetwórstwo tworzyw sztucznych;
- produkcja wyrobów dla motoryzacji - kooperanci finalnych wyrobów;
- produkcja żywności;
- produkcja części elektronicznych dla informatyki, telekomunikacji;
- przemysł metalowy;
- przemysł elektromaszynowy;
- produkcja wyrobów farmaceutycznych.

Ważne zezwolenia na działalność w podstrefie posiada 8 przedsiębiorstw. Spośród nich jedynie Zakłady Metalowe DEZAMET wskazywane były na stronach Starostwa Powiatowego jako najważniejsza w rejonie tarnobrzeskim firma.

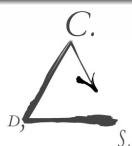
1.1.2 Powiat w liczbach – podstawowe dane statystyczne

Nazwa powiatu	Powiat Tarnobrzeski grodzki	Powiat Tarnobrzeski ziemski
Nazwy gmin wchodzących w skład powiatu	– Tarnobrzeg (gm.miejska)	– Baranów Sandomierski (gm. miejsko-wiejska) – Gorzyce (gm. wiejska) – Grębów (gm. wiejska) – Nowa Dęba (gm. miejsko-wiejska)
Powierzchnia powiatu	85 km ²	521 km ²
Liczba ludności	49 771	53 643
Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn)	109	103
Gęstość zaludnienia	583 os./km ²	103 os./km ²
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	1,4	1,3
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym)	50,9	56,3
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	-4,46	-2,57

³⁴ W oparciu o informacje zamieszczone na stronie internetowej TSSE:
http://www.tsse.pl/gfx/pl/opisy_moduly/74/215/tsse_info_30.06.2008.doc

³⁵ W oparciu o informacje ze strony TSSE, <http://www.tsse.pl/pl/21/>

³⁶ Tamże.

Wskaźnik aktywności obywatelskiej (liczba organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców)	0,16	0,06
Wskaźnik Potencjału Instytucji Rynku Pracy ³⁷	6,20 ³⁸	6,20
Wskaźnik aktywności gospodarczej (liczba zarejestrowanych w systemie REGON prywatnych podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców)	102,97	57,58
Stopa bezrobocia	12%	12%
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	2 353	2 505
Udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	62,1%	62,0%
Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	89,5%	90%
Odsetek osób bezrobotnych do 34 roku życia	48,79%	51,5%
Odsetek osób bezrobotnych powyżej 55 roku życia	6,71%	5,23%
Średnie wynagrodzenie brutto	2225,23 zł.	2531,58 zł.
Pracujący mieszkańcy powiatu według sektorów zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> – sektor rolniczy: 6,3% – sektor przemysłowy: 26,3% – sektor usług rynkowych: 32,3% – sektor usług nierynkowych: 35,0% 	<ul style="list-style-type: none"> – sektor rolniczy: 35,5% – sektor przemysłowy: 35,4% – sektor usług rynkowych: 11,2% – sektor usług nierynkowych: 17,8%
Trzej najwięksi pracodawcy powiatu	<ul style="list-style-type: none"> – Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "Karabela" Sp. z o.o. – Zakłady Chemiczne "Siarkopol" Tarnobrzeg Sp. z o.o. – Kopalnia Siarki "Machów" S.A. 	<ul style="list-style-type: none"> – Federal-Mogul Gorzyce S.A. – Zakłady Metalowe "Dezamet" S.A. – Fabryka Firanek "Wisn" S.A.

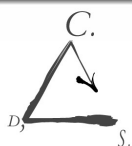
Źródła: „Powiaty 2007”, GUS; Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego I kwartał; Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego II kwartał; Analiza sytuacji bezrobotnych w województwie podkarpackim w I półroczu 2008 roku, WUP Rzeszów; „Raport z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim”, baza Organizacji Pożytku Publicznego dostępna na stronie www.ngo.pl.
 Przytoczone dane prezentują stan na 31.12.2007r., z wyjątkiem liczby organizacji pożytku publicznego (stan na 24.02.2009r.), liczby podmiotów gospodarki narodowej (stan na 31.12.2006r.), danych WUP Rzeszów dotyczących bezrobocia (stan na 30.06.2008r.)

1.2. Sytuacja powiatowego rynku pracy w opinii ekspertów

Sytuacja rynku pracy powiatu tarnobrzeskiego jest w dużym stopniu wewnętrznie zróżnicowana, co wynika z odmiennego poziomu rozwoju gospodarki w poszczególnych

³⁷ Wskaźnik stworzony w ramach projektu „Indeks Gotowości Rynkowej – nowy instrument monitorujący szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa podkarpackiego”. Opis metodologii konstrukcji wskaźnika znajduje się w „Raporcie z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim” powstałym w ramach ww. projektu i dostępnym na stronach www.cds.krakow.pl oraz www.praca-podkarpackie.pl.

³⁸ Metodologia obliczania wskaźnika PIRP zakładała ujmowanie powiatów grodzkich wraz z okalającymi je powiatami ziemskimi. Dla powiatu grodzkiego i ziemskiego wskaźnik ten ma zatem identyczną wartość.

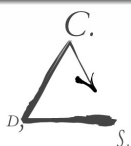
częściach powiatu. Zdecydowanie inne możliwości istnieją w samym mieście Tarnobrzeg (powiecie grodzkim) niż w powiecie **tarnobrzeskim ziemskim**. „Powiat ziemski do tej pory opierał się o zakłady zlokalizowane w Nowej Dębie i Gorzycach”, jednak recesja, która dotknęła branżę motoryzacyjną, może niekorzystnie odbić się na sytuacji dużych przedsiębiorstw działających w Gorzycach takich jak Federall Mogull (producent komponentów do motoryzacji) czy Alurad Wheels Polska (producent aluminium). Przed obecnym kryzysem uchronią się natomiast prawdopodobnie skoncentrowani w nieco innych branżach kluczowi pracodawcy z Nowej Dęby: Sanfarm (producent leków) oraz Zakłady Metalowe DEZAMET. Jak zatem podsumowują eksperci „południowa część powiatu powinna utrzymać poziom zatrudnienia, natomiast północna (okolice Gorzyc) mogą przeżywać poważny kryzys. Podobny kryzys grozi również najważniejszym pracodawcom z terenu sąsiedniego powiatu stalowowolskiego”.

Zastanawiając się nad określeniem punktów zwrotnych w rozwoju gospodarczym powiatu nasi rozmówcy wskazali:

- **likwidację województwa tarnobrzeskiego w 1999 r.** - która z jednej strony skutkowałą utratą miejsc pracy w licznych instytucjach administracji wojewódzkiej, a z drugiej wywołała „poszatkanie układu sprzężonej i rozwijającej się dość dynamicznie gospodarki województwa tarnobrzeskiego”;
- **reformę kompleksu siarkowego**, która spowodowała masowe zwolnienia, zwłaszcza na przełomie lat 2001/2002 podczas likwidacji Kopalni Siarki Jeziorko. Warto jednak zaznaczyć, że wybór takiego rozwiązania, pomimo lawinowego wzrostu bezrobocia w powiecie, zaowocował „uwolnieniem” znacznych terenów pod inwestycje. Tereny te obecnie zagospodarowane są przez bardziej innowacyjne i prężnie rozwijające się przedsiębiorstwa działające w zróżnicowanych branżach. „Patrząc na strukturę firm funkcjonujących chociażby na samym terenie dawnych zakładów „Siarkopol” (obecnie Specjalna Strefa Ekonomiczna), można mówić już o kilku firmach, które trwale wpisały się w lokalny rynek pracy. Są to co prawda firmy małe i średnie, niemniej jednak generują one istotne dla regionu miejsca pracy”.
- utworzenie w 2004 roku **Tarnobrzelskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej**, o której jeden z ekspertów powiedział, iż „być może jest to jedyny z instrumentów ‘proinwestycyjnych’, który tutaj funkcjonuje”.

Do silnych stron powiatowego rynku pracy zaliczono z kolei:

- **położenie powiatu** – „cała logistyka związana z przetrzucaniem towarów czy dotarciem tutaj na miejsce jest lepsza niż w południowej czy wschodniej części regionu”;
- **obecność wolnych rezerw pracowniczych** – według ekspertów, działający w powiecie „system szkolnictwa i przekwalifikowań całkowicie wystarcza. System ten jest na tyle mobilny, że można szybko przygotować odpowiednie kadry, o ile oczywiście znajdziemy odpowiednio zmotywowanych pracowników. Jeśli zaoferuje się godziwe

pieniądze, to w czasie niezbędnym na realizację inwestycji, można przygotować potrzebne kadry średniego i niższego szczebla”;

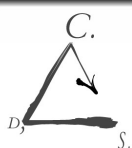
- powstanie na terenie powiatu **nowych branż** np. informatycznej i farmaceutycznej;
- duże **zróżnicowanie branżowe** najważniejszych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie powiatu tarnobrzeskiego (firmy: farmaceutyczne – np. Sanfarm; motoryzacyjne – np. Federall Mogull; budowlane – firma córka Izol-Betu; produkcyjne – np. producent firanek firma WISAN w Skopaniu; producenci chemii budowlanej – np. firmy Anser i Piotrowice czy powstające obecnie centrum logistyczne AGD). Zdaniem ekspertów *„jest to szansa, że gdy nastąpi krach w jakiejś branży, to pozostali pracodawcy będą na tyle zróżnicowani, że negatywne konsekwencje zostaną zrównoważone przez te właśnie inne podmioty”*.
- **stabilizację** w określonych branżach (np. branży metalowej) zapewnianą przez istnienie dużych zakładów pracy;
- funkcjonowanie na terenie powiatu Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,

Eksperci podkreślali jednak również pewne bariery hamujące rozwój lokalnego rynku pracy. Wskazano wśród nich:

- ograniczenia w zakresie **wykorzystania nowoczesnych technologii**, co wiąże się m.in. z brakiem osób o odpowiednich, wysokich kwalifikacjach;
- istnienie w powiecie **szarej strefy**;
- utrzymywanie się **wizerunku powiatu** jako mocno związanego z przemysłem siarkowym – *„konieczna jest zmiana tego wizerunku, promocja nowego obrazu powiatu, bowiem przemysł siarkowy nie kojarzy się z przemysłem innowacyjnym”*.

Wśród powiatów ościennych powiatu tarnobrzeskiego, do tych charakteryzujących się gorszą sytuacją rynku pracy eksperci zaliczyli powiat kolbuszowski (ze względu na brak dużych zakładów pracy) oraz powiat nizański. Zdecydowanie najbardziej zbliżoną „specyfikę przemysłową” posiada natomiast powiat stalowowolski, którego sytuacja zgodnie oceniana jest jako korzystniejsza. Po pierwsze, *„na tamtejszym rynku łatwiej jest o wykwalifikowanych pracowników z branż metalowej czy motoryzacyjnej”*, a wiąże się to z faktem, iż rynek stalowowolski posiada nie tylko większą liczbę ofert pracy, ale są one również dla wykwalifikowanych pracowników bardziej atrakcyjne. Po drugie, w powiecie stalowowolskim *„widoczne są pozytywne oddziaływania związane m.in. z dużą skalą środków pomocowych zaangażowanych na tym terenie”*. Jak jednak zwraca uwagę jeden z ekspertów *„osoby, które podejmują pracę w Stalowej Woli najczęściej wracają z powrotem. Mieszkają na terenie powiatu i tutaj wydają pieniądze”*. Część mieszkańców powiatu tarnobrzeskiego znajduje też zatrudnienie na terenie powiatu mieleckiego, który charakteryzuje się dużym stopniem stabilizacji rynku pracy, na którym funkcjonuje kilku dużych pracodawców o utrwalonej sytuacji.

Większość funkcjonujących na terenie powiatu tarnobrzeskiego firm jest własnością prywatną, niemniej jednak sektor publiczny oferuje nadal sporo stabilnych **miejsc pracy**.

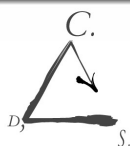

Oprócz jednostek samorządu terytorialnego wysokie zatrudnienie generują przedsiębiorstwa: Federall Mogull Gorzyce, Dezamet oraz Wisan ze Skopania. „*W strefie ekonomicznej, jeśli zrealizowane zostaną plany rozwojowe, na pewno istotnym pracodawcą będzie Izol- Bet*”. Oprócz tych największych przedsiębiorstw, w powiecie istnieje jeszcze wiele mniejszych firm zatrudniających po ok. 100 osób, jakkolwiek na realia powiatu przemysłowego nie jest to przez ekspertów odbierane jako duże zatrudnienie.

Jeśli chodzi o **przedsiębiorczość mieszkańców** powiatu tarnobrzeskiego, to z jednej strony da się zauważyć wiele firm, które „*błyskawicznie powstały w odpowiedzi na potrzeby i oczekiwania rynku*”. Pod tym względem przoduje mały i średni transport (liczne firmy transportowe), a także branża poligraficzna („*kiedyś była praktycznie jedna większa drukarnia, teraz jest kilkanaście zakładów lokalnych, które doskonale rozpoznają i wykorzystują lokalne potrzeby*”). Z drugiej jednak strony, co podkreślił drugi z rozmówców, „*odczuwalne są braki w wiedzy i edukacji ekonomicznej mieszkańców*”, na co pewną odpowiedź może stanowić **lokalny inkubator przedsiębiorczości**.

Wśród najbardziej aktywnych instytucji rynku pracy działających w powiecie tarnobrzeskim eksperci wskazali: Tarnobrzeską Agencję Rozwoju Regionalnego, Stowarzyszenie „Wsparcie”, Tarnobrzeską Izbę Przemysłowo-Handlową, Agencję Rozwoju Przemysłu, Centra Kształcenia Praktycznego w Tarnobrzegu i Gorzycach oraz Grupę Doradczą „Taurida”. Jako brakujące w ofercie instytucji rynku pracy wskazano przede wszystkim pośrednictwo pracy. Zdaniem ekspertów „*potrzebna byłaby w powiecie firma, która profesjonalnie zagospodaruje segment będący ‘poza rejestrem PUP’, czyli to co próbowano pilotażowo robić w Mielcu, gdzie miał być cały rejestr ofert pracy dostępny nie tylko dla osób bezrobotnych (...) takie profesjonalne pośrednictwo pracy*”. „*W drugiej kolejności potrzebna byłaby instytucja monitorująca sytuację rynku pracy w powiecie. System PUP w miarę dobrze przedstawia statystyki dotyczące bezrobocia, ale nie gromadzi informacji np. o szarej strefie, migracjach, potrzebach szkoleniowych czy efektywności wykorzystywanych środków*”.

II. DIAGNOZA SYTUACJI INSTYTUCJI RYNKU PRACY DZIAŁAJĄCYCH W POWIECIE

2.1. Instytucje rynku pracy w statystykach

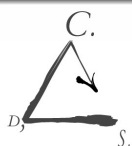
W powiecie tarnobrzeskim istnieje dosyć duża liczba instytucji rynku pracy reprezentujących różne typy działalności. Zdecydowana większość z nich zlokalizowana jest w Tarnobrzegu, kilka swoją siedzibę posiada w Nowej Dębie.

Obok Powiatowego Urzędu Pracy, w powiecie tarnobrzeskim (zarówno ziemskim jak i grodzkim) działają dwie agencje zatrudnienia pełniące zarazem funkcje instytucji szkoleniowych (Grupa Doradcza "Taurida" oraz Stowarzyszenie „Wsparcie” w Nowej Dębie), a także Ochotniczy Hufiec Pracy. Ponadto, w powiecie funkcjonują również innego typu instytucje oraz organizacje pozarządowe zaangażowane w pomoc osobom bezrobotnym, a także w szeroko pojęty rozwój społeczno - gospodarczy powiatu. Spośród zidentyfikowanych sześciu tego typu organizacji wyróżnić można trzy działające aktywnie: Tarnobrzeską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A., Tarnobrzeską Izbę Przemysłowo-Handlową i Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu. Funkcję wspierającą tarnobrzeski rynek pracy pełnią instytucje szkoleniowe, których na terenie powiatu można wyróżnić szesnaście, stanowią one zatem najliczniejszą w powiecie grupę instytucji rynku pracy.

Weryfikacja całościowej listy zidentyfikowanych instytucji rynku pracy powiatu tarnobrzeskiego, przeprowadzona zarówno w oparciu o wypowiedzi ekspertów jak i indywidualne kontakty z poszczególnymi instytucjami, do najbardziej aktywnych i rozpoznawalnych, obok Powiatowego Urzędu Pracy, pozwoliła zaliczyć:

- Tarnobrzeską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.;
- Grupę Doradczą TAURIDA;
- Ochotniczy Hufiec Pracy oraz Centrum Edukacji i Pracy OHP w Tarnobrzegu;
- Stowarzyszenie WSPARCIE w Nowej Dębie;
- Instytut Wspierania Rozwoju Oświaty;
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Tarnobrzegu oraz w Gorzycach;
- Tarnobrzeską Izbę Przemysłowo-Handlową.

Warto odnotować, iż w powiecie tarnobrzeskim funkcjonują także dwa Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (w Gorzycach i Grębowie), dwa Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (w Baranowie Sandomierskim i Nowej Dębie), Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

2.2. Charakterystyka najistotniejszych instytucji rynku pracy powiatu

Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu³⁹

Poniższy, krótki opis działalności Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) koncentruje się na tych działaniach Urzędu, które nie wynikają wprost z wymogów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ustawa ta obowiązuje wszystkie urzędy pracy nakładając na nie analogiczne, nie różnicujące ich zadania, w związku z czym, w niniejszym raporcie skupiono się wyłącznie na przedsięwzięciach wykraczających poza obowiązki nałożone przez ustawodawcę, takich jak realizacja projektów unijnych oraz innego typu inicjatywy własne Urzędu.

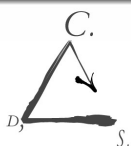
Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu realizuje dwa projekty dofinansowane ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Pierwszy z nich nosi nazwę „Nowa jakość” i otrzymał dofinansowanie w wysokości 236 360 zł w ramach PO KL Działania 6.1 *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie*. Drugim projektem, który otrzymał unijną dotację (3 500 700 zł) jest projekt pn. „Więcej szans w powiecie tarnobrzeskim”. Ponadto, dzięki funduszom unijnym tarnobrzesci PUP po raz drugi organizuje Targi Pracy, które umożliwiają bezpośredni kontakt pracodawców z osobami poszukującymi pracy, a także skorzystanie z konsultacji i doradztwa specjalistycznego. Na miejscu można zasięgnąć bezpłatnej informacji związanej z aktualnymi oczekiwaniami i wymogami rynku pracy, nawiązać kontakt z jednostkami szkoleniowymi oraz pracodawcami.

Specyfika projektu „Podkarpacki Portal Pracy” wymaga także zwrócenia uwagi na to jak Urząd radzi sobie w kwestiach informatycznych. Strona internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu zawiera standardowy pakiet informacji dla potencjalnych użytkowników strony zgodny ze schematem stosowanym przez większość podkarpackich PUP. Za pewien niedostatek witryny poczytywać można jedynie brak kompleksowej informacji o realizowanych przez Urząd projektach finansowanych ze środków europejskich.

Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR)

Agencja prowadzi działalność w zakresie wspierania rozwoju regionalnego firm i samorządów funkcjonujących na terenie dawnego województwa tarnobrzesciego, obecnie podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego. Agencja oferuje usługi dla samorządów (np. opracowywania strategii, planów rewitalizacji itp.) oraz wsparcie dla przedsiębiorców czy osób rozpoczynających działalność gospodarczą. W tym zakresie utworzony został m.in. Punkt Konsultacyjny dla MŚP oraz realizowane są projekty w ramach których udzielane są

³⁹ W oparciu o informacje zebrane na podstawie strony internetowej Urzędu, udostępnionych przez Urząd materiałów oraz danych dotyczących umów o dofinansowanie projektów, zawartych w 2008 roku w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałania 6.1.1; 6.1.2; 6.1.3.

dotacje dla osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej. W poprzednim programowaniu były to projekty dofinansowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Działanie 2.5, obecnie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Działanie 6.2. Ponadto, Tarnobrzeska Agencja Rozwoju Regionalnego prowadzi Inkubator Przedsiębiorczości w Tarnobrzegu, z którego usług skorzystało już kilkanaście firm, a wspólnie z miastem Tarnobrzeg realizuje działania w zakresie utworzenia Regionalnego Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii. Obecnie zakres aktywności TARR jest stosunkowo szeroki i dzięki dostępnym funduszom cały czas się poszerza. Oferta TARR obejmuje przede wszystkim: doradztwo biznesowe, dotacje inwestycyjne oraz działalność szkoleniową.

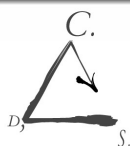
Grupa Doradcza TAURIDA

Grupa Doradcza TAURIDA powstała w 2007 roku. Firma w swej działalności skupia się na trzech głównych obszarach: doradztwie biznesowym, pośrednictwie pracy dla dużych firm, oraz działalności szkoleniowej. Z pośrednictwa pracy oferowanego przez Grupę korzystają osoby bezrobotne, osoby wchodzące na rynek pracy po raz pierwszy, np. absolwenci, osoby o wysokich kwalifikacjach chcące zmienić miejsce pracy, a także studenci i uczniowie. Proponowane przez Grupę usługi obejmują zarówno doradztwo dotyczące pozyskiwania środków zewnętrznych, tworzenie biznesplanów, prowadzenie bazy ofert pracy i kandydatów poszukujących zatrudnienia, doradztwo personalne jak i różnego rodzaju szkolenia. Ponadto, firma posiada Biuro podań świadczące usługi w zakresie sporządzania różnego typu dokumentacji i pism urzędowych.

Ochotniczy Hufiec Pracy w Tarnobrzegu (OHP)

Głównym obszarem działalności OHP Tarnobrzeg jest działalność edukacyjna, w tym zapewnienie młodzieży zdobycia wykształcenia ogólnego na poziomie gimnazjalnym. Realizowane jest to poprzez organizację zajęć w formule: 3 dni zajęć szkolnych oraz dwóch dni przygotowania zawodowego w tygodniu. Ponadto OHP organizuje przygotowanie zawodowe uczestników (bez zajęć praktycznych), pomoc socjalną dla uczestników zajęć, poradnictwo psychologiczne, rodzinne i socjalne. OHP Tarnobrzeg obejmuje swoim działaniem powiat tarnobrzeski, ale z jego oferty korzystają także mieszkańcy województwa świętokrzyskiego (powiat sandomierski).

Ze swoją ofertą hufiec wychodzi do młodzieży wychowawczo zaniedbanej w wieku 15-18 lat. OHP przeszło znaczną ewolucję jeżeli chodzi o profil działalności, dawniej aktywność ograniczała się jedynie do szkoleń ogólnych i zawodowych – traktowanych jako jedna z form zastępczej służby wojskowej. Obecnie zakres kompetencji i obowiązków znacznie się poszerzył o działalność wychowawczą, resocjalizacyjną i profilaktyczną oraz kulturowo-

oświatową i turystyczną. Zmiany te były możliwe dzięki pojawieniu się nowych źródeł finansowania.

Działania tarnobrzesckiego OHP mieszczą się w schemacie ogólnych regulacji i rozwiązań. Dzięki merytorycznemu zaangażowaniu w aktywność edukacyjną można mówić o sukcesach takich jak podjęcie dalszej nauki przez ponad 30% absolwentów.

Centrum Edukacji i Pracy Ochotniczego Hufca Pracy w Tarnobrzegu (CEiP OHP)

Działalność Centrum Edukacji i Pracy OHP w Tarnobrzegu skupia się na prowadzeniu doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, organizacji szkoleń i kursów oraz zajęć aktywizacyjnych dla młodzieży, a także refundacji pracodawcom kosztów szkoleń pracowników młodocianych. Instytucja organizuje także targi pracy i giełdy edukacyjne. W ramach swoich działań OHP prowadzi też Mobilne Centra Doradztwa Zawodowego. Obecnie CEiP OHP w Tarnobrzegu świadczy swoje usługi na obszarze powiatów: stalowowolskiego, tarnobrzesckiego (grodzki i ziemski) i nizańskiego.

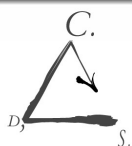
Podstawową grupą odbiorców są osoby między 18-25 rokiem życia, jednak Mobilne Centra Doradztwa Zawodowego obejmują swą działalnością już młodzież od 16 roku życia, a w przypadku pośrednictwa pracy za granicą nie ma górnej granicy wieku.

CEiP w Tarnobrzegu, jako część większej całości, może pochwalić się wykorzystywaniem kwestionariuszy zainteresowań zawodowych i innych narzędzi w zakresie doradztwa zawodowego, które stosowane w ramach krajowego programu *Portfolio*. Ponadto Centrum prowadzi współpracę z szkołami w zakresie pośrednictwa zawodowego dla młodzieży.

Stowarzyszenie WSPARCIE w Nowej Dębie

Stowarzyszenie działa od 1999 roku, pierwotnie koncentrowało się na pracy na rzecz dzieci i młodzieży – prowadzenie świetlicy, kursy aktywizacji zawodowej, programy edukacji nieformalnej. Jednak kilka lat temu ciężar aktywności przesunął się na poziom rynku pracy i wspierania przedsiębiorczości. Dzięki środkom z EFS zrealizowano projekty szkoleniowe adresowane do rolników i osób odchodzących z rolnictwa, dotyczące wprowadzania nowatorskich rozwiązań na rynku pracy oraz wspierania przedsiębiorczości. W ich ramach prowadzono szkolenia, poradnictwo zawodowe, psychologiczne i prawne oraz udzielano dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Stowarzyszenie WSPARCIE zarejestrowane jest jako agencja pośrednictwa pracy i instytucja szkoleniowa, a w Nowej Dębie prowadzi Biuro Porad Obywatelskich. Na pomoc ze strony stowarzyszenia mogą liczyć osoby pochodzące z północnej części województwa podkarpackiego.

Innowacyjne działania Stowarzyszenie podjęło w ramach projektu realizowanego ze środków IW EQUAL, gdzie wypracowany został model pracy animatora rynku pracy oraz utworzono lokalne partnerstwo wspierające takich animatorów.

Instytut Wspierania Rozwoju Oświaty

Instytut Wspierania Rozwoju Oświaty jest stowarzyszeniem, które zawiązało się w 1999 roku z inicjatywy pracowników Ośrodka Doskonalenia Pedagogicznego, Kuratorium Oświaty i nauczycieli szkół tarnobrzeskich. Oferowane przez nie usługi są adresowane przede wszystkim do szkół i placówek oświatowych, a dotyczą one m.in.: pomocy przy opracowywaniu i nowelizacji wewnętrznych dokumentów prawnych, wniosków aplikacyjnych o fundusze unijne, pomocy w przeprowadzaniu badań i diagnozowaniu obszarów pracy szkoły, szkoleniu Rad Pedagogicznych.

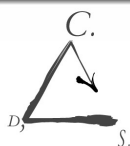
Instytut w 2008 roku zrealizował 3 projekty, o których warto wspomnieć. Pierwszy z nich – „Zmieniam siebie i swoje życie” dotowany był w ramach Programu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności "Work in Poland". Objął on grupę 30 osób – bezrobotnych w wieku 18-25 lat, bez przydatnych na rynku pracy kwalifikacji zawodowych, w tym osób, które powróciły do kraju po nieudanej emigracji zarobkowej z terenu gminy Padew Narodowa (powiat mielecki) i Baranów Sandomierski (powiat tarnobrzeski). Celem projektu było wyzwolenie potencjału osobistego, nabycie umiejętności niezbędnych do aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz wyposażenie w podstawowe umiejętności z zakresu technologii informacyjnych, poszukiwania pracy, planowania ścieżki rozwoju zawodowego.

Dzięki środkom z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego udało się zrealizować drugi projekt - „Partnerstwo na rzecz równych szans”. Projekt ten służyć miał społecznej i zawodowej reintegracji kobiet powyżej 35 roku życia, zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa i przedłużającego się okresu poszukiwania pracy. Beneficjenci projektu mogli liczyć na doradztwo psychologiczne, zawodowe i prawo-organizacyjne, uczestniczyli w szkoleniach z zakresu komunikacji interpersonalnej i technologii informacyjnych oraz szkoleniach zawodowych.

Ostatni realizowany przez Instytut projekt nosił nazwę „Platforma e-Dialog” i jego głównym założeniem było wypracowanie i przetestowanie modelowego rozwiązania wspierającego przystosowanie małych i średnich przedsiębiorstw i ich pracowników do strukturalnych zmian w gospodarce.

Centrum Kształcenia Praktycznego w Tarnobrzegu

CKP funkcjonuje w Tarnobrzegu od 2001 roku i powstało w wyniku połączenia dotychczasowych warsztatów istniejących przy dwóch szkołach ponadgimnazjalnych. Uczniom tych właśnie dwóch placówek oświatowych zapewnia praktyczną naukę zawodu a od niedawna także praktyki zawodowe. Instytucja zajmuje się ponadto kształceniem osób dorosłych oraz organizuje projekty szkoleniowe dla rolników, osób z terenów wiejskich i

nauczycieli. W ramach działalności podwykonawczej Centrum realizuje zlecenia szkoleniowe dla Powiatowego Urzędu Pracy, Zakładu Doskonalenia Zawodowego i firm szkoleniowych z terenu województwa. Ważnym obszarem działalności Centrum jest przeprowadzanie egzaminów zawodowych dla uczniów szkół zawodowych, co możliwe jest dzięki posiadaniu niezbędnej bazy i sprzętu. Placówka pełni funkcję Regionalnego Ośrodka Wsparcia Egzaminów Zewnętrznych w zakresie egzaminów branży samochodowej, a także prowadzi stałą współpracę z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Egzaminów Zewnętrznych. Choć ma ona poboczne znaczenie, CKP prowadzi również działalność komercyjną, powiązaną z realizowanym cyklem szkoleń zawodowych.

Tarnobrzaska Izba Przemysłowo-Handlowa

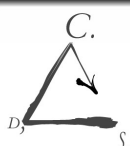
Tarnobrzaska Izba Przemysłowo-Handlowa została założona w 1995 r. i działa na terenie byłego województwa tarnobrzeskiego. Obecnie zrzesza ok. 100 aktywnych członków i czynnie uczestniczy w tworzeniu ruchu samorządu gospodarczego w Polsce. Jednym z najbardziej istotnych zadań TIPH jest reprezentowanie interesów zrzeszonych przedsiębiorstw oraz ich promocja zarówno w kraju jak i za granicą. Izba zajmuje się organizacją targów, szkoleń i seminariów, misji gospodarczych, kojarzeniem partnerów w biznesie oraz nawiązywaniem i obsługą kontaktów handlowych. Od początku swego istnienia Izba wydaje Biuletyn Informacyjny i uczestniczy w większości inicjatyw gospodarczych regionu.

Izba dąży do wypracowania w regionie silnego samorządu gospodarczego, który miałby charakter publiczny, powszechny i apolityczny, bronił respektowania kodeksu etycznego w gospodarce i reprezentował interesy wszystkich przedsiębiorców.

Dotychczasowe osiągnięcia Izby to m.in.: zorganizowanie Wielobranżowych Targów SAN-EXPO 97, udział przy organizacji Nadwiślańskich Targów Kooperacji Tarnobrzeg 96, organizacja misji gospodarczych na Ukrainę, Słowację, Litwę, do Włoch, organizacja projektu pn. Centrum Wymiany Informacji dofinansowanego przez Rząd USA, organizacja Biura Porad Obywatelskich dofinansowanego przez Rząd Kanady, organizacja cyklu konferencji pn. Przełamać Niepełnosprawność – dofinansowanych przez Rząd Królestwa Holandii, realizacja projektu: Punkt Konsultacyjno-Informacyjny: podnoszenie wiedzy z zakresu przedsiębiorczości.

2.3. Uwarunkowania funkcjonowania instytucji rynku pracy w opinii ich przedstawicieli

Analizując opinie przedstawicieli instytucji rynku pracy działających na terenie powiatu tarnobrzeskiego, można zauważyć, że powiat charakteryzuje się **dużą liczbą instytucji**, które

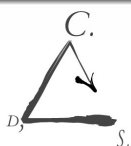

w pewnej części powstały w czasach pełnienia przez miasto funkcji wojewódzkich. Powoduje to wysoką koncentrację instytucji, które w zamyśle miały zasięg ponadlokalny, a ich zadaniem była obsługa obszaru dawnego województwa tarnobrzesckiego (obecnie część świętokrzyskiego, lubelskiego i podkarpackiego). W trakcie wywiadów duża część rozmówców odnosiła się do tej sytuacji oraz przekształceń związanych z restrukturyzacją gospodarki regionu (likwidacja przemysłu siarkowego). Co ciekawe, w części wypowiedzi przedstawiciele instytucji rynku pracy przypisywali obecnym władzom miasta rolę dawnych władz województwa. Często pojawiały się też nawiązania do poprzedniej sytuacji gospodarczej i związanej z nią dużą ilością miejsc pracy i potencjałem zatrudnieniowym kluczowych pracodawców. Jak wskazują przedstawiciele instytucji rynku pracy, obecnie „w Tarnobrzegu odczuwa się pewną apatię - praktycznie brak jest nowych ofert pracy. Nawet pomimo funkcjonowania Specjalnej Strefy Ekonomicznej nie pojawiają się firmy w nowych branżach i nadal bardzo duża grupa pracowników jest ‘niezagospodarowana’. Można mówić, że taką grupą są zwłaszcza osoby po 50 roku życia z bardzo bogatym doświadczeniem życiowym czy zawodowym, ale mimo to gorzej traktowane przez pracodawców”.

Instytucje rynku pracy powiatu tarnobrzesckiego borykają się z pewnymi problemami, dotyczącymi głównie **pozyskiwania stabilnych źródeł finansowania** dla prowadzonych działań. Warto jednak zwrócić uwagę, że w trakcie wywiadów pojawiały się w tym kontekście także wypowiedzi dotyczące **braku odpowiednich kadr** dla realizacji wszystkich realizowanych projektów, w szczególności dotyczyło to kadr zarządzających projektami unijnymi. „Pozyskując nowe środki stajemy już przed problemem „Kim mamy to robić”. W przypadku sukcesu jeszcze kilku projektów będzie to dość istotne ograniczenie”. Z drugiej strony, część rozmówców deklarowała problemy z utrzymaniem odpowiedniego zaplecza pracowniczego. Problemy te wiązały się bezpośrednio z kwestiami finansowymi tj. zapewnieniem stabilnych źródeł finansowania organizacji czy też pozyskiwaniem dodatkowych środków na zatrudnienie specjalistów. Można zatem mówić, że w zakresie zasobów finansowych występuje duże zróżnicowanie sytuacji na poziomie poszczególnych instytucji. Problem ten dotyka w większym stopniu organizacji pozarządowych, które w ogromnej mierze uzależnione są od dotacji i środków zewnętrznych.

Wszystkie instytucje powiatu tarnobrzesckiego, z przedstawicielami których zrealizowane zostały wywiady, przygotowują plany działania, choć w większości podmiotów niepublicznych nie mają one ściśle sformalizowanego charakteru i ulegają bieżącej adaptacji do zmieniającej się sytuacji. Wybrane, nieliczne jednak jednostki prowadzą planowanie na dość wysokim poziomie (zapisana strategia i wizja rozwoju).

W trakcie rozmów podniesiono także, iż lokalne instytucje rynku pracy na przestrzeni ostatnich lat w pewnym stopniu zmodyfikowały swój profil działalności. W większości przypadków wynikało to z pojawienia się nowych możliwości pozwalających na dofinansowanie prowadzonych działań, wśród których często były to działania nowego typu.

Nieco inaczej wyglądało to w firmach komercyjnych, w których zmiany te wynikały najczęściej z prowadzonej analizy potrzeb oraz przyjętej wizji rozwoju.

Wśród **czynników zewnętrznych sprzyjających rozwojowi instytucji** usytuowanych w powiecie tarnobrzeskim ich przedstawiciele wskazali:

- dostęp do funduszy UE, który umożliwi realizację działań na szerszą skalę;
- współpracę z Wojewódzkim Urzędem Pracy w zakresie realizacji projektów finansowanych z EFS, w tym w szczególności współpracę dotyczącą określonych procedur związanych z pozyskiwaniem środków i realizacją projektów;
- możliwość finansowania działalności części instytucji ze środków publicznych;
- pozyskanie nowych pracodawców w zakresie realizowanych szkoleń dla młodzieży.

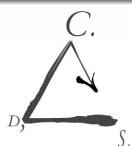
Dla jednej z instytucji takim czynnikiem okazała się być sytuacja na rynku pracy – *„paradoksalnie im gorsza tym lepsza może być sytuacja naszej firmy, gdyż będzie więcej dostępnych pracowników o wysokich kwalifikacjach. Wynika to ze specyfiki zawartych przez naszą firmę umów na pośrednictwo pracy”*. *„Poza tym takim czynnikiem, który może wspierać rozwój organizacji jest **silniejsza współpraca na poziomie lokalnym**. Obserwujemy pozytywne sygnały świadczące o tym, że relacje partnerskie umożliwiają poszerzenie oferty i dają dużo większe możliwości dla działalności naszej instytucji”*.

Przedstawiciele instytucji rynku pracy powiatu tarnobrzeskiego są bardzo zainteresowani **pozyskiwaniem dodatkowych środków finansowych** przeznaczonych na rozwój ich działalności – większość rozmówców podnosiła iż ich instytucja pozyskuje lub stara się o pozyskanie tego typu dofinansowania. *„Nie da się ukryć, że możliwości finansowania pewnych usług i przedsięwzięć odgrywają dużą rolę. W przypadku braku możliwości pozyskania środków zewnętrznych, jako stowarzyszenie nie jesteśmy niestety w stanie prowadzić przez dłuższy czas działań finansowanych wyłącznie ze środków własnych”*. Korzystanie z funduszy unijnych ma zatem również i swoje negatywne aspekty, które dotyczą lokalne instytucje rynku pracy. *„Skupienie się na **projektach finansowanych z EFS**, spowodowało niestety, że gdy takich projektów nie ma, trudno jest utrzymać w organizacji pracowników i kontynuować stałą działalność. W tym zakresie odczuwamy dosyć istotną potrzebę dywersyfikacji i pozyskania nowych źródeł finansowania”*.

Analizując rodzaj i zakres usług oferowanych przez instytucje rynku pracy na terenie powiatu, przedstawiciele instytucji objętych wywiadami wskazali grupy osób, które – ich zdaniem - objęte są pomocą w niewystarczającym stopniu, a także typy usług rozwinięte słabo lub niedostatecznie. Wśród osób, do których kierowane jest zbyt małe wsparcie w kontekście poruszania się po rynku pracy zaliczono:

- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- osoby długotrwale bezrobotne;
- kobiety.

Jak twierdzą przedstawiciele lokalnych instytucji *„tutaj barierą jest raczej nastawienie, oczekiwania czy mentalność tych osób”, a „rozwiązaniem mogłyby być **bardziej***

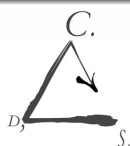

zintegrowane i różnorodne formy wsparcia, skoordynowane dla osiągnięcia celu". „Co do usług, to raczej nie ma takich brakujących. Problemem jest raczej sytuacja gospodarcza i wynikający z tego brak ofert pracy na lokalnym rynku. To jest chyba najpoważniejsza bariera dla poprawy sytuacji powiatowego rynku pracy”. W trakcie rozmów pojawiały się także informacje dotyczące nieodpowiedniej jakości niektórych usług jakie realizowane są na terenie powiatu tarnobrzeskiego, aczkolwiek generalnie sytuacja w tym zakresie oceniona została pozytywnie. „Oceniając usługi szkoleniowe dostępne na terenie Tarnobrzega, można powiedzieć, że oferta ta jest dość szeroka. Praktycznie każdy może wybrać coś dla siebie”.

Jeśli wziąć pod uwagę sytuację w zakresie dostępu do informacji, to zdaniem rozmówców jest ona całkiem dobra. „Na bieżąco mamy dostęp do informacji publikowanych przez Wojewódzki czy Powiatowy Urząd Pracy. W większości wypadków są to informacje wystarczające. Jedyne problemy jakie występują, dotyczą pozyskiwania informacji bardzo specyficznych np. do programów rewitalizacji gdzie musimy określić ile osób wykluczonych społecznie zamieszkuje na danej ulicy. Takie **precyzyjne dane są bardzo trudne do pozyskania**”. „Brakuje nam czasem informacji od różnych instytucji z którymi współpracujemy. My staramy się na bieżąco informować inne instytucje o naszych działaniach, niestety nie wszyscy robią to w drugą stronę”. „Staramy się na bieżąco pozyskiwać informacje o lokalnym rynku pracy min. z Powiatowego Urzędu Pracy czy ogólnodostępnych publikacji. W ramach niektórych projektów realizowaliśmy też głębsze badania niektórych obszarów czy zagadnień. Ogólnie cały czas mamy pewne problemy ze **zdiagnozowaniem potrzeb szkoleniowych** z pewnym wyprzedzeniem – tak aby np. móc spokojnie przygotować projekt szkoleniowy w procedurze PO KL. Brakuje nam też informacji o przyszłościowych kierunkach kształcenia w regionie. Takie informacje są bardzo istotne np. dla szkół czy właśnie instytucji szkoleniowych”.

Większość rozmówców nie zauważa zjawiska konkurencji na poziomie lokalnym, choć zaznaczają, że w pewnych sytuacjach podmioty ze sobą konkurują, co jest zjawiskiem naturalnym. „Nie odczuwamy na poziomie Tarnobrzega aż tak istotnie zjawiska konkurencji. Raczej obserwujemy zorientowanie na współpracę i współdziałanie”. „Być może pożądanym zjawiskiem byłaby większa różnorodność podmiotów działających w tej dziedzinie. Stopniowo pojawia się coraz więcej firm komercyjnych czy stowarzyszeń działających ‘w obszarze bezrobocia, i jest to raczej zjawisko pozytywne”. **Tradycje współpracy w powiecie tarnobrzeskim** są dość mocno ugruntowane i instytucje podejmujące współdziałanie mogą pochwalić się sporymi sukcesami. „Na pewno takim sukcesem było utworzenie partnerstwa na poziomie powiatu tarnobrzeskiego w ramach IW EQUAL. Udało nam się zaprosić do współpracy liczących się partnerów na poziomie lokalnym i większość z nich aktywnie zaangażowała się w prace. Ponadto każdy z realizowanych projektów ma swoje małe sukcesy w postaci osób które podjęły zatrudnienie czy w inny sposób zmieniły swoją sytuację”.

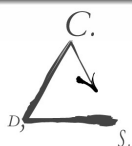
Spśród zaprezentowanych przedstawicielom instytucji rynku pracy powiatu tarnobrzeskiego planowanych funkcji Podkarpackiego Portalu Pracy, za najbardziej użyteczne uznali oni:

- możliwość pozyskiwania nowych klientów,
- dodatkową formę promocji własnej organizacji.

Dla jednego z rozmówców ważna byłaby także możliwość zamieszczania informacji o prowadzonych naborach na kursy. *„Szczególnie, że wg prowadzonych przez nas analiz „skąd młodzież dowiaduje się o naszej ofercie” - młodzież do 25 roku życia coraz częściej wymienia Internet. Zatem nigdy zbyt dużo informacji w o naszych działaniach w Internecie”.*

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

35 – 068 Rzeszów, ul. Grunwaldzka 42/1, tel. (17) 779 84 88

www.cds.krakow.pl
www.praca-podkarpackie.pl

e-mail: ppp@cds.krakow.pl

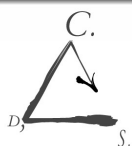
 Podkarpacki Portal Pracy

SPIS ŹRÓDEŁ

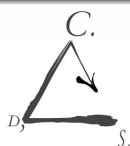
Poszczególne części niniejszego raportu powstawały w oparciu o zróżnicowane źródła danych, które niejednokrotnie podlegały weryfikacji. Poniżej wskazano jakiego typu źródła zostały w tym celu wykorzystane:

- Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
- „Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego I kwartał 2008 roku”;
- „Biuletyn statystyczny województwa podkarpackiego II kwartał 2008 roku”;
- „Analiza sytuacji bezrobotnych w województwie podkarpackim w I półroczu 2008 roku”, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie;
- „Powiaty 2007”, Główny Urząd Statystyczny;
- „Stan ruch naturalny i wędrownicy ludności w pierwszym kwartale 2008 r.”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- Narodowy Spis Powszechny, 2002 rok;
- „Raport z badań instytucji rynku pracy w województwie podkarpackim”, opracowany w ramach projektu Indeks Gotowości Rynkowej, Centrum Doradztwa Strategicznego s.c., Kraków 2007;
- „Użytkowanie gruntów w 2007 roku (według granic administracyjnych)”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- „Turystyka w województwie podkarpackim w latach 2005 – 2007”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007”, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową;
- „Stan, ruch naturalny i wędrownicy ludności w I kwartale 2008 roku”, Urząd Statystyczny w Rzeszowie;
- „Informacja o realizacji Ustawy o Specjalnych Strefach Ekonomicznych”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007 r.;
- „Strategia Informatyzacji Województwa Podkarpackiego na lata 2007- 2013”, dostępne pod adresem: www.si.podkarpackie.pl/pliki/2008/strategia.ppt;
- baza Organizacji Pożytku Publicznego dostępna na stronie www.ngo.pl;
- rejestr instytucji szkoleniowych prowadzony przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie i dostępny na stronie www.ris.praca.gov.pl;
- rejestr agencji zatrudnienia zamieszczony pod adresem www.kraz.praca.gov.pl;
- baza adresowa jednostek funkcjonujących w ramach struktur Ochotniczych Hufców Pracy, dostępna na stronie www.ohp.pl;
- baza organizacji pozarządowych zamieszczona pod adresem www.bazy.ngo.pl;
- lista podkarpackich instytucji okołobiznesowych dostępna na stronie Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego:
www.cwt.rarr.rzeszow.pl/baza_wiedzy/Instytucje_okołobiznesowe_na_podkarpaciu.pdf.

- informacje zamieszczone na stronie Kuratorium Oświaty w Rzeszowie www.ko.rzeszow.pl;
- baza dostępna na stronie internetowej Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Rzeszowie www.zdz.rzeszow.pl;
- dane zamieszczone na stronie Izby Rzemieśniczej w Rzeszowie pod adresem www.izba.rze.bip-online.pl;
- dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dot. Ośrodków Pomocy Społecznej;
- powiatowe opracowania i dokumenty strategiczne, strony internetowe Starostw Powiatowych, Powiatowych Urzędów Pracy, Urzędów Miast i Gmin,
- opracowania i statystyki poszczególnych Powiatowych Urzędów Pracy;
- strony internetowe poszczególnych instytucji rynku pracy oraz informacje uzyskane bezpośrednio od instytucji w kontakcie mailowym oraz telefonicznym.
- zrealizowane w ramach projektu „Podkarpacki Portal Pracy” wywiady z lokalnymi ekspertami rynku pracy;
- zrealizowane w ramach projektu „Podkarpacki Portal Pracy” indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji rynku pracy.

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

35 – 068 Rzeszów, ul. Grunwaldzka 42/1, tel. (17) 779 84 88

www.cds.krakow.pl

www.praca-podkarpackie.pl

e-mail: ppp@cds.krakow.pl

 Podkarpacki Portal Pracy